

EUROPEAN COMMISSION -
DIRECTORATE-GENERAL HOME AFFAIRS

**HUMAN TRAFFICKING FOR LABOUR EXPLOITATION
MENSCHENHANDEL ZUR ARBEITSAUSBEUTUNG
TRAFICUL DE PERSOANE ÎN SCOPUL EXPLOATĂRII PRIN MUNCĂ**

**GUIDELINES FOR COUNSELLING CENTERS
PRAKTISCHE TIPPS FÜR BERATUNGSSTELLEN
PRACTICE PENTRU CENTRELE DE CONSLIERE**

ECUMENICAL ASSOCIATION OF
CHURCHES IN ROMANIA -
AIDROM

LAMPAS
„LÁMPÁS“ FOUNDATION

VEREIN FÜR INTERNATIONALE
JUGENDARBEIT LANDESVEREIN
WÜRTTEMBERG

DIAKONISCHES WERK
BREMEN

**AN INFORMED PERSON IS A PROTECTED ONE –
PROMOTING BEST PRACTICES IN PREVENTION ACTIVITIES
AGAINST TRAFFICKING FOR FORCED LABOUR THROUGH A EUROPEAN NETWORK**

WHO WE ARE

The guidelines in this handbook were developed by four organisations which worked together from 2011 until 2013 on the EU project “An informed person is a protected one”:

AIDROM

AIDRom in Romania is an ecumenical organization of five churches, founded in 1991, acting as a platform for community development and inter-ethnic dialog. The organisation aims to promote social inclusion of marginalised people, empower women for social reintegration, human rights and equal opportunities, and fighting against risks and discrimination.

Through its programmes, over the years AIDRom has provided the following services: social services - counselling centres on labour rights (Iasi, Bucharest, Cluj, Timisoara), reintegration of social groups at risk; services for increasing capacity - training in the field of conflict management, professional adult education and lifelong learning; services in the field of human rights - anti-discrimination trainings, prevention and reintegration for the victims of trafficking in human beings and domestic violence.

LAMPAS FOUNDATION

„Lampas” Foundation in Oradea, West Romania, is a regional organization of social assistance functioning under the tutelage of the north-west Reformed Church District since 2008. Our foundation provides the following services: education and counselling of disadvantaged children and their families; informing on labour rights, responsibilities on the labour market and decent work; prevention of human trafficking through information sessions, social counselling for people at risk, services to increase the capacity of different organizations to address the problem of trafficking.

VEREIN FÜR INTERNATIONALE JUGENDARBEIT VIJ E.V.

The vij South-West Germany, has a 130-year history of supporting migrants. The vij in Württemberg, with its headquarters in Stuttgart provides the following services: migrant counselling MBE and German and integration classes for women.

In FIZ (Fraueninformationszentrum/ women’s information centre) professional counselling is given to marriage migrants and those affected by human trafficking for

the purposes of sexual and work exploitation, especially care workers from Eastern Europe.

DIAKONISCHES WERK BREMEN

„Diakonia“ refers to the social work of the protestant churches. Diakonie Bremen e.V. in North-West Germany organizes and represents the interests of more than 40 member organizations, which includes the Protestant Church of Bremen. They are engaged in the fields of services for persons with disabilities, in hospitals, rehabilitation units and in care for elderly people and families. Other areas are community or human rights projects, including international solidarity and One World development.

AUTHORS:

AIDROM:

Elena Timofticiuc, Otilia Serdenciu

LAMPAS:

Otilia Vura

VIJ:

Doris Köhncke, Maria Simo

DIAKONISCHES WERK:

Dr. Jürgen Stein, Nicola Dreke

TRANSLATIONS:

Anne Kindt, Andrina Rout, Gabriela Chiroiu

TABLE OF CONTENTS

PREFACE AND INTRODUCTION	4
1. HUMAN TRAFFICKING: LEGAL DEFINITION AND SOCIAL CONDITIONS	6
1) ROMANIAN LEGISLATION ON FORCED LABOUR	7
2) GERMAN LEGISLATION ON TRAFFICKING FOR WORK EXPLOITATION	8
3) CONDITIONS WHICH PERMIT TRAFFICKING	9
2. CONDITIONS FOR LEGAL EMPLOYMENT IN GERMANY	11
1) SEASONAL WORK	
2) WORK PERMIT	
3) POSTED WORKERS	12
4) SELF-EMPLOYED WORK	
3. INDICATIONS FOR LABOUR EXPLOITATION	13
4. GUIDELINES FOR COUNSELLORS	16
1) FIRST CONTACT	17
2) FURTHER STEPS IN COUNSELLING, ESPECIALLY IN GERMANY	19
3) CLAIMING RIGHTS, BRINGING A CASE TO COURT	20
4) FURTHER STEPS IN COUNSELLING, ESPECIALLY IN ROMANIA	23
5) REINTEGRATION OF VICTIMS AND PREVENTION	
CASE STUDY	26
SUPPORT VIA NETWORKS	28
USEFUL ADDRESSES	30
DEUTSCHE VERSION	32
VERSIUNE ÎN LIMBA ROMÂNĂ	64
USEFUL MATERIAL	98

PREFACE AND INTRODUCTION

The project “An informed person is a protected one” – Promoting best practices in prevention activities against trafficking for forced labour through a European network - aims to combat trafficking in human beings for labour exploitation, one of the most dramatic human rights violations and one of the most lucrative criminal activities of our time.

In 2000, the international community reached agreement on the definition of human trafficking within the framework of the Palermo Protocol. In addition to sexual exploitation, the Protocol also recognizes forced labour, slave-like relationships and slavery as serious forms of human trafficking. According to German law, human trafficking for the purpose of work exploitation, along with sexual exploitation, has been a criminal offence since 2005. Human trafficking can be across international borders, but need not be.

Victims may have entered the country either legally or illegally and be exploited in legal or illegal employment relationships. German nationals can also be victims of human trafficking. Human trafficking and work exploitation occur on a worldwide scale, although the total extent is difficult to determine.

The ILO (International Labour Organisation) estimates that at least 2.4 million people are in forced labour as a result of trafficking. In the industrial nations, the figure is estimated to be around 67,500. It is essential that the various organisations and authorities (police, customs officials, counsellors) are trained to become more aware of this problem, in order to reach a greater number of those affected. Our project is trying to establish an innovative approach involving cooperation between different actors on a European level: churches, trade unions, NGOs and public institutions in order to fight against trafficking for forced labour.

WHAT DO WE WANT TO ACHIEVE?

Through the development of the activities within the project, we intend to make existing best practice clear and available, to explore transferability to other countries and to contribute to EU debates on the issue of trafficking for forced labour. Through these activities we hope to contribute effectively to the general objective of the project, which is combating trafficking for forced labour through the establishment of an EU interdisciplinary network of government and non-government organisations. Amongst the most important objectives of

our project are: transferring the model of best practice gained during the project development into a multi-lingual booklet promoting best practice in prevention, identification and assisting of victims of trafficking for labour exploitation; and establishing an inter-institutional network between Romania and Germany, with focus on specific regions: Iasi, Oradea and Stuttgart, Bremen.

WHO IS OUR TARGET AUDIENCE?

The European cooperation between specialized NGOs and other organisations, which was initiated through the project, will bring together new parties who will contribute to the establishment of a strong network active in the fight against trafficking for forced labour. The booklet is a tool for combating trafficking for labour exploitation that can be used by different stakeholders: social workers, NGOs representatives, local activists, diaconal centres, employers, trade unions, and others. We especially address counselling centres that are working with people who need information regarding safe work and the risk of trafficking.

CHAPTER 1 HUMAN TRAFFICKING: LEGAL DEFINITION AND SOCIAL CONDITIONS

“Trafficking in human beings is a serious crime and a gross violation of human rights, which can be classified as a modern form of slavery.”⁽¹⁾

According to the EU definition, human trafficking constitutes an offence against the freedoms of the individual, expressed as a complex and dynamic phenomenon present at trans-national level. It represents a major problem for Europe. This phenomenon is a modern version of the slave trade and raises serious criminal law issues. Human beings are treated as commodities that can be bought and sold. Trafficked persons are commonly forced to work in the sex industry, agriculture, sweatshops, construction, domestic work, hotels, slaughterhouses, and other places in the shadows, receiving meagre wages or none at all.

From the human rights perspective, human trafficking represents a violation of the fundamental status of existence, of the human being itself – a status from which all human rights and liberties derive. The victim is deprived of his / her rights and turned into a negotiable and manipulated object, for purposes and in conditions comparable to a commodity and its estimated value.

The European Union has launched a joint anti-trafficking programme, which has resulted in various acts,

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/anti-trafficking/setion.action?sectionId=90963548-0cf3-43e1-8e59-4bce1b03192d§ionType=LIST_ENTITIES_SQUARE_IMAGES [December 8, 2012]

declarations, conventions and recommendations of the European institutions. The EU plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in persons was published in the Official Journal of the European Union no. C 311 of 9 December 2001, and still marks the most important „community measure“ against human trafficking.

DEFINITION OF TRAFFICKING IN PERSONS (UN PALERMO PROTOCOL)⁽²⁾

Human trafficking is defined by the UN Trafficking Protocol as “the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation.”

Viewed in terms of human rights, human trafficking includes slavery, forced labour, violence, abuse of trust, physical and psychological aggression against the individual.

⁽²⁾ [http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menu/](http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menu/ [December 8, 2012]) [December 8, 2012]

1) ROMANIAN LEGISLATION ON FORCED LABOUR

According to Article 42(1) of the Constitution of Romania, „forced labour is prohibited“. Any person, by virtue of their acknowledged rights and freedoms, is able to freely choose work they want to perform according to their acquired skills and training. Any contrary act, aiming to subject a person to forced labour is a serious violation of human freedom.

Law no. 678/2001 is the main instrument of criminal policy on the legal subject of trafficking in persons. Being the specific legislation covering the criminalisation of trafficking in persons, it focuses on two aspects: combating and preventing trafficking.

Thus, labour exploitation of a person is defined as:

- Execution of certain work or services in forced manner or by breach / violation of legal provisions on labour conditions, payment / remuneration, health and safeness.
- Holding someone under slavery-like or similar situations so that they are deprived of freedom or are in servitude.

Victims are bound by various coercive techniques, ranging from physical violence, intimidation, extortion or sexual abuse and forced to work long hours, for low wages and in difficult or dangerous conditions. In terms of trafficking for forced labour, Romania is viewed as a country of origin, transit and furthermore as a destination for trafficking networks operating from Asia, Moldova, Ukraine.

According to the National Agency Against Trafficking, in 2011 810 cases were brought to court resulting in 254 traffickers being sent to jail. The great majority of victims identified in 2011 were trafficked outside Romania: 72%. The remaining 28% were trafficked inside Romania, especially in the areas of agriculture, constructions but also in domestic work. Internal trafficking for forced labour started to become a phenomenon in Romania in 2012. Due to the major economic crises many people lost their jobs. Poverty forced them to accept jobs on the black market, especially in agricultural sector, textile and domestic sector.

2) GERMAN LEGISLATION ON TRAFFICKING FOR WORK EXPLOITATION

The German criminal code contains a law against human trafficking for work exploitation. Nevertheless it has been difficult to prove human trafficking according to this law. In 2011 only 13 cases were brought to court. If human trafficking is assumed, but can not be proved, there might be a possibility to prove severe labour exploitation, which still is considered a crime (see chapter 4.3).

SECTION 233, GERMAN CRIMINAL CODE (§233 STGB) HUMAN TRAFFICKING FOR THE PURPOSE OF WORK EXPLOITATION

(1) Whosoever exploits another person's predicament or helplessness arising from being in a foreign country to subject them to slavery, servitude or bonded labour, or makes him work for him or a third person under working conditions that are in clear discrepancy to those of other workers performing the same or a similar activity, shall be liable to imprisonment from six months to ten years.

Whosoever subjects a person under twenty-one years

of age to slavery, servitude or bonded labour or makes him work as mentioned in the 1st sentence above shall incur the same penalty.

(2) The attempt shall be punishable.

Human trafficking does not necessarily assume border crossing. Those affected may have already been living in the country before establishing contact with the perpetrators; even residents may be affected by human trafficking.

The **predicament or helplessness** of a situation is not limited to actual or a threat of violence. Impending financial ruin, homelessness or fear of expulsion can also be deemed as a predicament.

Plight of foreigners: The difficulties here include lack of language knowledge, no access to cash, dependence upon the perpetrators for board and lodging, lack of social contacts, lack of knowledge with regard to rights and support services.

Bonded labour: This is the working off of actual or perceived debt for, for example, placement, procuring

documentation (work permit, trading licence), transportation, accommodation etc. There is a serious imbalance between the services rendered, the amount of pay received and excessive debt incurred directly with the creditor or employer, which must then be worked off.

The main form of proof usually is the victim's testimony, together with evidence such as photos, sms messages or other items indicating the employer-employee relationship. It is often hard to differentiate between different stages of exploitation: conjoint illicit work, exploitive conditions, severe labour exploitation, human trafficking. There are no exact lines between those stages and they are often just stages in an exploitation process. The wording also varies: forced labour, labour exploitation, work exploitation and human trafficking are used to describe the same phenomenon.

3) CONDITIONS WHICH PERMIT TRAFFICKING

Concerning the countries of origin, like Romania, in addition to the economic background, the emergence of trafficking was primarily the result of poor functioning of state institutions which were unable to formulate an

appropriate response to new challenges. There are a number of causes that generate and sustain the phenomenon of trafficking in persons, among which the most important are:

POOR SOCIAL AND ECONOMIC STANDARDS

The poor economic conditions of many people make them most vulnerable to trafficking. It is the lack of means to ensure a minimum existence that turns these people into victims of trafficking, in various areas and many forms of exploitation.

UNEMPLOYMENT / LACK OF JOB OPPORTUNITIES

Economic crises lead almost everywhere to high inflation, loss of markets for selling goods and hence to unemployment. Under the current difficult and uncertain economic situation in Romania, for many people, especially for those with lower professional education, it is almost impossible to find jobs at home, which is why they go abroad in search of jobs. However even if they manage to find jobs abroad, they are not hired under proper labour contracts, are usually paid very low wages and are subject to various forms of serious discrimina-

tion by their employers. People from urban as well as from rural environments can become victims: victims from rural areas lack information and mostly have a lower education; victims of urban origin are unable to filter the abundance of information and job offers flowing from dubious channels.

GLOBALIZATION

Globalization implies the free movement of goods, services and people from one part of the world to the other in a very short time. This has resulted in the elimination of financial and political boundaries and it is characterized by large-scale international agreements and alliances. Criminals and networks of organized crime have exploited this new 'world order' to the maximum, with consequences such as disturbances of the financial industry, rapid development of organized crime, division of precise zones of influence, mobility in moving from one region to the other and from country to country.

LACK OF INFORMATION

Another factor that favours human trafficking for labour

exploitation lies in the lack of information about the methods used by traffickers. Although trafficking has become increasingly visible and several wide scale information and awareness campaigns have been conducted, there still remains a striking lack of information aimed at the most vulnerable people and those exposed to a high risk of being trafficked. But even those well informed believe that „It won't happen to me“. To complicate matters, traffickers often enough make use of people in positions of trust to make their job-offers – a cousin, a neighbour, a friend. As a result, even victims who are well informed about the danger of human trafficking may be convinced to trust in the offer and believe it is correct.

PROFIT FOR TRAFFICKERS AND SOCIETIES

Human trafficking is considered a very profitable crime, together with trade in arms and narcotics. In addition to the traffickers, the economy and society in the countries of destination profit from extremely low wages and the resulting cheap prices for goods and services. In Germany this is true for the construction sector, private health care and the meat industries, just to name a few.

CHAPTER 2 CONDITIONS FOR LEGAL EMPLOYMENT IN GERMANY

For detailed information about working in Germany, please see our brochure “An informed person is a protected one - What do I need to know to work safely in Germany?” available in Romanian, English and German. The booklet from the German Institute for Human Rights is available only in German (see “useful material”).

1) SEASONAL WORK

Citizens from Romania, Bulgaria and Croatia may spend up to six months of each calendar year in Germany employed in seasonal work. This is only the case for specific types of employment: agriculture and forestry, hotel and catering, fruit and vegetable processing and sawmills. Workers from Romania and Bulgaria do not require a work permit for seasonal employment.

Croatian citizens require an EU work permit and a residence permit. Seasonal workers have the same legal rights as German workers.

2) WORK PERMIT

Until the end of 2013, workers from Romania and Bulgaria will need an EU work permit for employment in Germany which is called Arbeitserlaubnis-EU. Exception: persons with a university degree who want to work in their field of study and trainees for a professional apprenticeship (according to the German system at least for two years). The office for International Placement Services (ZAV) and the Federal Employment Office are responsible for issuing such permits and applications must be made to the ZAV (www.zav.de). The following documentation must be included with the application: A description of the post, draft of work permit (not yet signed), copy of Certificate of Registration and passport of employee, as well as a Curriculum Vitae with qualification certificates. Further information is available on the ZAV homepage at www.zav.de > Arbeitsmarktzulassung (work permit) or by telephone on (+49)(0)228-7132000.

NB: The work permit will be awarded initially for a specific job and is only valid for this job. After twelve months, a general work permit may be awarded.

3) POSTED WORKERS

Workers from EU and some other specific countries may be posted for work in Germany within the framework of work contracts or temporary contract work. In such cases, German law is only partially valid and the support and advice of the Trade Unions is recommended. An EU work permit is then only necessary in the case of an employee being posted to Germany for contract work in the building trades, cleaning work or interior decoration.

The conditions of employment of the EU country in which the employer has his headquarters are broadly applicable. At the same time however, the minimum working conditions valid in Germany must be complied with, as far as these are legally regulated (e.g. maximum working times, minimum holidays, safety regulations).

4) SELF-EMPLOYED WORK

Citizens of all EU countries may be self-employed in Germany, including those from Romania and Bulgaria. They must register their trade at the Trade Office and receive a trading licence. The fees for this vary between 15 and 65 Euros depending on the locality. It is also advisable to register at the Tax Office and, of course, a tax return must be made.

NB Fictitious self-employment: A worker is only considered self-employed if s/he can prove that s/he has several customers or clients throughout the year. If, however, s/he only works for one, s/he is considered fictitiously self-employed.

CHAPTER 3 INDICATIONS FOR LABOUR EXPLOITATION

It is not always easy to recognize human trafficking and work exploitation. Many cases are either not recognized or are discovered by chance, for example, during a customs check or during counselling for another matter. Both enforced labour and exploitation are often not immediately apparent. Even under seemingly 'normal working conditions', exploitation may be present and maintained through pressure. This pressure is often not physical violence, but more subtle like threats and intimidation.

The situation is furthermore complicated by the fact that those concerned often do not perceive themselves as victims of coercion and exploitation: they blame themselves for their predicament, believing they have simply been unlucky and that no help is available. Therefore, they very rarely seek help, but rather withdraw and tell no one of their predicament.

Counselling centres can identify victims by analysing the working and living conditions of the person concerned. The following circumstances indicate human trafficking and/or labour exploitation:

PERSONAL BACKGROUND

Victims of trafficking often have a personal background that has contributed to the person entering the trafficking process including: poverty, debts, lack of employment or education opportunities, social exclusion, discrimination, neglect and abuse by family and finally poor knowledge of one's rights, obligations and regulations regarding migration and free movement.

RECRUITMENT AND WORK CONTRACT

Before commencing work in Germany, false promises are made, for example, concerning the level of wages. At the same time, either no, too little or incorrect information is given about the working conditions and the tasks to be carried out.

Sometimes the employment contract is only fictitious and the employee receives no more than a trading licence from the employer, as if he or she is self-employed. The employment contract is sometimes only in German, which the person cannot understand. In some cases, there are two versions of the contract: one for the authorities and a second one for the employee.

PRESSURE AND COERCION IN EMPLOYMENT RELATIONSHIPS

Once in Germany, it becomes apparent that the work is much harder or more dangerous than promised, that different jobs must be carried out or that the working hours are much longer. The employee is put under pressure to do the work nevertheless and stay, by the employer demanding high (fictitious) fees for placement, travel and documents (visa, work permit, contract) which must then either be worked off or deducted from the agreed wages. In some cases, there is a threat (or use) of physical violence. There is sometimes the threat that the worker will be denounced to the authorities or that they will be transferred to a job with worse working conditions. In some cases, the employees do not know their employers, only their assistants.

WAGES

Wages are frequently too low (less than two thirds of usual wages is already considered exploitive in Germany). Often, there is no payslip or it is incorrect and wages are paid in cash. In addition, delay tactics are

used: for a particular reason, the employees are told their wages cannot be paid that month or only partially. They continue to work in the hope that they will receive the outstanding wages the following month - which again, they either do not receive or only partially. Sometimes, wages are paid to a third party to whom the employee does not have access. A wage deduction is also sometimes made as a "penalty" for (alleged) misconduct.

WORKING HOURS

There is often continual overtime, either no or very short breaks and no free days.

DUTIES

Sometimes employees must perform tasks other than agreed (e.g. additional work in an employer's household), or they have to provide materials (e.g. cleaning materials) themselves despite extremely low wages.

PROTECTION

Absence through illness or a doctor's visit is not allowed, there is a lack of protective clothing and in the event of work accidents, no medical treatment. Sometimes, if employees are injured, they are sent back home as quickly as possible.

DEPENDENCE AND CONTROL

Those affected are dependent upon their "employers": they often live where they work and should they refuse to accept the conditions, they are turned out of their accommodation. This accommodation is often of an extremely poor quality, for example, individual mattresses which are rented out at very high prices. The employees generally have no German language knowledge, no access to telephone or internet services, no contacts and are unfamiliar with their surroundings. They have no knowledge of their rights or of welfare and support organisations. They are completely dependent upon their employers who are their only point of contact.

DEBT

Those concerned often find themselves in a relationship of bonded labour with their employers and/or placement agencies: they have to repay the high (often fictitious) costs for accommodation, board, work clothing, transport, placement and other things and are therefore under pressure to continue working.

DECEPTION AND PROBLEM OF PROOF

There is frequently no work contract in which employees can refer to what has been agreed. They often receive their wages in cash and can later no longer prove how much (or little) payment they have received. In some cases, they believe they have a legal work contract whereas in fact they have only received a trading licence. If a work contract does exist, it is often in German and not understood by the employees. By signing the contract, they are often agreeing to the contract along with additional conditions (e.g. debt certificates) without realising exactly what they are signing.

IMPORTANT: The consent of a victim to an exploitive work contract, agreed to under deception, duress, abuse or other means, is irrelevant and does not protect the perpetrators from prosecution!

CHAPTER 4 GUIDELINES FOR COUNSELLORS

The process of counselling can start in the country of destination (like Germany) and can continue in the country of origin (like Romania).

IDENTIFYING VICTIMS OF TRAFFICKING ⁽³⁾

Identifying the victim is the first stage; its purpose is to determine whether a person is a victim of trafficking and to ensure access to specialized assistance and protection.

ROLE OF COUNSELLING CENTRE

The role of intervention and counselling is primarily to support the client during her/his decision making process: first, to listen carefully and take seriously what the person is saying. It is often the first time they have told someone what has happened. The counsellor helps the client to collect his/her thoughts and to identify the problem(s) and gives the client important information to assess the situation, for example, taking legal steps and their consequences. Thus informed and empowered, the individual clients have to decide themselves

⁽³⁾ "Guide to the new UN trafficking protocol" by Janice G. Raymond, Coalition Against Trafficking in Women, SUA, 2001.

what they wish to do: they may decide to continue working, because they rely on the money and see no alternatives; they may fight for withheld wages; they may complain to the police and go to court (industrial tribunal or possibly even criminal court); they return home quickly or remain in Germany and look for a new job.

IMPORTANT: Even if the client decides to return home, he/she may still claim their rights in Germany. They can find help in places like Romanian counselling centres, cooperating with German NGOs. Cases requiring legal advice and legal steps should always be passed on to qualified legal representatives or trade unions.

LEGAL SITUATION OF THE VICTIMS

It must be considered that in cases of work exploitation, the individuals might have an unclear legal status: because of illicit work, they might have made themselves liable to prosecution or have committed an offence through residence without authorisation and working without a permit. It therefore should be carefully considered if and when police intervention is necessary.

PSYCHOLOGICAL SITUATION OF VICTIMS

For victims, the totally unexpected status of being trafficked and/or exploited, even by people they trusted, may result in trauma and emotional shock and lead to post-traumatic stress. Symptoms of it can occur before, during and after the event. The affected person goes through several stages:

DENIAL – refusing to realize what really happened, trying to convince themselves that everything is like it was before the trafficking happened;

ANGER – can be shown in different ways: the person may consider himself/herself guilty or may place the guilt on someone else for the experienced traumatic situation or may have violent episodes;

NEGOTIATION - the phase when the person is trying to understand and to accept the status s/he is in at that point in time;

DEPRESSION - the phase when the person has the sense of loss, the inability to exit from the state of exploitation. S/he loses interest in those around,

bursts into tears repeatedly and thinks s/he deserves the punishment s/he receives.

1) FIRST CONTACT

Some **first visible indications** that someone might have been trafficked / exploited:

- Are they in a bad physical state, with a neglected physical appearance?
- Do they show signs of sleep and food deprivation or of mistreatment?
- Do they appear nervous and frightened or apathetic and absent-minded?
- Do they seem to have been instructed what to say and afraid to speak openly?
- Do they give the impression of not understanding very clearly what is required or what is explained?

- Do they have difficulties in recalling events?
- Do they burst into tears every time they are spoken to?
- Do they display a lack of language and local knowledge?
- Do they have no or very little money?
- Do they have a passport or identification documents (ID cards)?
- Do they live at their place of work (on mattresses with many people sharing one room)?
- Are they wearing clothing appropriate for the weather conditions?

During the **first counselling session(s)** a number of points must be clarified which will affect further procedures:

- Is a translator necessary?
- Is the person still employed?
- What is the legal status?
 EU citizens:
 Did the person need and have a work permit?
 Non-EU-citizens:
 Check whether the person had a residence permit and if it ended simultaneously with the employment.
- If a person has fled: are they now safe? Is their "employer" looking for them to bring them back to work? Should their mobile phone SIM card be changed? Is their accommodation secure? If they cannot return to their previous accommodation, where can they stay (with friends, emergency accommodation in locality, hotel) and who pays? Do they need to eat or drink?

- Do they require medical attention? (acute pain, untreated illnesses)
- Is psychological support necessary or possible?

2) FURTHER STEPS IN COUNSELLING, ESPECIALLY IN GERMANY

The following steps should be considered dealing with clients – in case of doubt, please contact counselling centres specialized in human trafficking (see “useful addresses”):

- For each client, individual **case management** should be carried out, where steps and co-operation with third parties (e.g. doctors, lawyers, job centres etc.) are planned and controlled on an individual basis.
- If the client is still working: collect evidence and **documentation**

• **Employment agency/Job centre**

EU citizen: If the employment has stopped, clients should register at employment agency/job centre to maintain their residential status (one condition for freedom of movement is “looking for work”). Depending on duration of documented work, the client might be entitled to unemployment benefits or social benefits.

- Legal counselling in cooperation with a **lawyer** for further legal steps. It should be carefully considered whether police intervention is advisable. As soon as there is concrete proof of human trafficking or work exploitation, victims receive protection regardless of their original residence status and whether they possess a work permit.
- What **financial assistance** is available? Counselling voucher (Beratungsschein) for initial legal advice, legal aid (Prozesskostenhilfe) for court proceedings, travel tickets for return to country of origin? If human trafficking or severe labour exploitation is assumed by police/prosecutors, the victim is entitled to social benefits (acc. to SGBII or AsylBLG, asylum seekers law).

- If the client wants to **return** immediately, contact with a specialised NGO in the region s/he returns to should be offered. This support can be continued and claim of rights can be coordinated (for Romania see “useful addresses”). Also authorities as ANITP, the Romanian Agency against Trafficking in Persons, can help. They run offices in all regions; policemen work together with psychologists/ social workers.

COLLECTION OF DOCUMENTATION AND EVIDENCE

It is important to collect as much documentation as possible to prove deception and exploitation for a work tribunal case – the more the better. The client should:

- keep a record of the type of work, number of hours per day worked, ideally which job was done during which period, including evenings, nights and at the weekend.
- Obtain information about the employer: full name, address, contact details, company name, business cards, telephone numbers.

- Record full names and contact details of witnesses to the work carried out: colleagues, neighbours, and others and ask whether they are prepared to make statements.
- Collect documentation: work contract, time sheets, receipts, text messages.
- Take photos showing bad conditions or places of work: workplace, accommodation, cars used for transporting workers.
- Check whether there is any evidence to show how much money has been deducted from wages. Payslip? Receipts for cash payments? Bank statements?

3) CLAIMING RIGHTS, BRINGING A CASE TO COURT

Many of those affected do not have the courage to report their experiences or demand their rights. They feel indebted to agents who supposedly wanted to help them or they are afraid of the police. Counsellors have to accept this view, even if they would like to bring the

perpetrators to justice.

If the individual has enough proof, s/he can sue the perpetrator in criminal court, claim compensation in civil court or claim for outstanding wages in industrial court. Besides the legal advice and support from a lawyer, the individual needs support from counselling centres, as it is a long and hard process. Personal, judicial as well as medical or psychological assistance are needed to face the challenges of the investigation.

IMPORTANT: The human trafficking victim is the accuser in the criminal proceedings, as the victim of physical, moral or material injury. A counselling centre can support the victim, but cannot charge the perpetrator!

LEGAL BASE TO CLAIM RIGHTS IN GERMANY: SERIOUS WORK EXPLOITATION

Proof of human trafficking has been shown to be very difficult since the introduction of paragraph 233 of the German Criminal Code in 2005. Almost all cases are reliant upon statements made by the victims. Well-prepared documents by the perpetrators, missing documentation, complex feelings of anxiety as well as

shame of perceived personal failure on the part of those concerned further complicate the procedure. But even if it is not possible to prove human trafficking, it may be possible to find a link to **serious work exploitation** and thus protect the workers rights. The key element here is the imbalance between the work carried out and the payment and/or work conditions, rather than forced work.

PARA. 291 GERMAN CRIMINAL CODE (§291 STGB): WAGE EXTORTION

If less than two thirds of the normal local wage or union rate is paid, this can be considered loan extortion. The loss of wages can be claimed in an industrial tribunal. Furthermore, wage extortion is a legal offence.

PARA. 10, 11 LAW AGAINST ILLEGAL EMPLOYMENT (§§10, 11 SCHWARZARBG) AND PARALLEL PARA. 15 TEMPORARY EMPLOYMENT LAW (§15 AÜG)

This relates to exploitative work contracts where workers from third state countries or the new EU member countries do not have the required legal status or residence permit. This is dependent on there being an

obvious discrepancy in the working conditions of these employees compared to those of legally employed colleagues. Included in these working conditions are holiday entitlements, notice periods, as well as wages and hours of work. If applicable, board and lodging may also be considered when provided by the employer and/or deducted from wages.

If a working contract is deemed to be exploitative, a period of three months in length is assumed (para 98a, section 1 of the Residence Act). A shorter period has to be proven by the employer, a longer period by the employee.

IMPACT ON RESIDENCE STATUS §59.7 RESIDENCE ACT: THREE MONTHS TIME FOR CONSIDERATION

Those affected by human trafficking and serious work exploitation can receive a residence permit, regardless of their previous residence status, if they are able and prepared to testify against the perpetrators. According to para. 59, section 7 of the Residence Act, they are entitled to a three-month respite period, providing there is concrete evidence (from police / public prosecutors).

§25.4a AND §25.4b RESIDENCE ACT: HUMANITARIAN RESIDENCY FOR WITNESSES / CLAIM OF OUTSTANDING WAGES

Should they decide to testify in court proceedings, they are entitled to a residence permit for the duration of the proceedings according to para. 25, section 4a or section 4b Residence Act. In both cases, benefits corresponding to the German Social Welfare Law for Asylum Seekers may be applied for.

Upon termination of court proceedings, those affected by serious work exploitation, but not by human trafficking, may be able to extend their residence permit in order to make their wage claims (para. 25, section 4b, Residence Act).

Those affected by human trafficking and serious work exploitation are entitled to claim outstanding wages through court and/or report an offence against employers, regardless of their residence status or work permit. They are entitled to free legal aid and help with court costs. Due to evidence often being unclear and the high risk involved, it is strongly recommended that legal advice be obtained before going to court.

4) FURTHER STEPS IN COUNSELLING, ESPECIALLY IN ROMANIA

Romania also provides protection services and assistance for victims of trafficking in centres or shelters of NGOs. The services can be offered at home, in day centres or in residential centres. They can be provided for the emergency period or long-term. Long-term services include a variety of measures and actions to help and support the individual's social reintegration. The counsellor undertakes the assessment of the general situation of the client:

- personal identification
- reason for coming to the counselling centre
- current situation – history of recruitment and work/exploitation
- finding accommodation if needed
- assessing the psychological state

- contacting and cooperating with legal departments, trade unions and organizations which can offer specific services to the client (for example, including the client in employee assistance programmes)
- help the clients to claim their rights in Germany / country of destination, through cooperation with German NGOs (see list of German NGOs at www.kok-buero.de/mitgliedsorganisationen-fachberatungsstellen.html)
- help the clients to reintegrate in society

5) REINTEGRATION OF VICTIMS AND PREVENTION

REINTEGRATION

Trafficking in persons does not only affect the victims and their families, but society as a whole. It should therefore not be regarded as a form of victimization of the human being only, but also as a matter of human and social development. In addition, the process of victimization means that the negative consequences of trafficking expand beyond those directly concerned:

as soon as people know about the trafficking, they avoid hiring the victim, or try to end an existing job relationship - even colleagues try to avoid contact. This “stain” leads to silence - victims do not talk about their negative experiences because they feel ashamed. Thus the trafficked person is often punished a second time by civil society, and the vast majority of people remain in the dark about the true nature and extent of human trafficking and the ways it is carried out.

It takes a long time before individuals who have suffered human trafficking and labour exploitation can take on a “normal” life. Most need help to gain back their personal balance. Therefore specialised reintegration programs are important to support these individuals in finding a decent job to make a living. Elements of these programs are: individual and group counselling, empowering and vocational training, help with professional “reinsertion” through completion of a CV and preparation for job interviews.

INFORMATION THAT HELPS THE COUNSELLOR TO PREPARE THE MANAGEMENT FILE:

An important task of the counsellor is to assess the client’s competences. Even during exploitation situations people achieve skills, which need to be brought to their attention and integrated into the CV. Experiences of decent as well as exploitive work should be reflected in the following:

- work experience: period, main activities and responsibilities if applicable
- social abilities
- personal skills and competences; foreign languages
- education and training: period, form of education, principal occupational skills covered, graduation year and qualification.
- family situation: members, age

For people who want or need to stay in Germany, state funded German- and Integration- Classes can be a base for future chances on the job market. Offered for example by: AWO, Caritas, Diakonie, VHS. During the course a so called "Mini-Job" (part time, less than €450,-/month) can be combined with social benefits acc. SGBII in order to secure one's maintenance.

PREVENTION

In order to prevent human trafficking and forced labour, a lot of work is done in Romania.

People are informed about living and working conditions in the respective countries they want to go to, as well as about risks, traps and possible ways of recruitment.

The following helpline gives information to those who plan to go abroad: 0 800 800 678 – available in Romania, free of charge, (00)40 21 313 31 00 – available in Romania and abroad too.

CASE STUDY

Ms. B from Romania was offered a job at a cleaning company in Germany. She was promised €800 per month for 8 hours a day, Monday to Friday; with the company providing accommodation and meals for no extra charge. Ms. B knew she would be working in Germany without a contract or permits, but her need was so great that she accepted the offer.

Once in Germany, Ms. B had to work 7 days a week from 6 in the morning until 10 at night with a 15 to 30 minute lunch break. After 6 weeks she could not go on. She had not been paid anything. She visited an advice centre and received psychosocial support and was asked if she had any evidence, such as photos, of her working and living situation. The first action was to try to obtain her wages, including the over-time, however Ms. B did not know who the boss was and needed legal assistance to proceed.

The advice centre explained Ms. B's options:

- **Filing a complaint with customs, criminal proceedings and demanding outstanding wages, or**
- **No criminal proceedings, only demanding outstanding wages at employment court**

The centre explained the pros and cons, but it was Ms. B's decision. She decided to demand her wages but not to take her employer to court. In the end, the employer paid the wages, but without over-time and Ms. B returned to Romania. She remains in contact with the advice centre.

BACKGROUND TO MS. B'S DECISION:

Option 1: Filing a complaint with customs, criminal proceedings and demanding outstanding wages

Advantages:

- In the case of criminal proceedings (according to § 10 SchwarzArbG, law against illicit labour or § 233 StGB; human trafficking for forced labour) against the employer, the employee may be entitled to payment/damages according to § 7 SGB II (social benefits law). Although this is not yet known by all officials, it should be applied for.
- If the accused is found guilty in a criminal proceeding, it can be positive for the Employment Court proceedings.

Disadvantages:

- The employment relationship comes to the attention of the law enforcement agencies. The employee who has worked without permission has committed an offence according to § 404 Abs. 2 Nr. 4 SGB III and may be liable for a fine. A lawyer should provide advice.

Option 2: No criminal proceedings, only demanding outstanding wages

Advantage:

- low risk of proceedings against the client.

Disadvantage:

- No recompense for time worked, no entitlement to social services.
- The Employment Court can inform the police or public prosecutor that the client has no work permit.

§ 98A RESIDENCE ACT STRENGTHENS THE RIGHTS OF EMPLOYEES

Since November 2011 (in addition to § 98a Residence Act) there has been a regulation which strengthens the rights of employees from Romania and Bulgaria. In the

case of Romanians and Bulgarians being employed and exploited, even without a work permit, the employment court will assume that they have worked for 3 months. The onus is on the employer to prove that they had worked less. This makes it easier for the employees to get their wages in cases when the employer claims that they have only worked a few days or weeks in total. In addition, according to § 98a Residence Act, the parent company (not just the representative dealing with the employee) is liable. This is important for employees, for example when they do not know who their immediate employer is, or when s/he is insolvent. In these cases, the employer has the possibility of taking legal action against the parent company.

SUPPORT VIA NETWORKS

The fight against the crime of human trafficking and the support for its victims can only be successful in networks. This is true on local and regional levels as well as across borders. No single counselling unit, lawyer or law enforcer is equipped with all information and familiar with all methods necessary to approach and assist a person or intervene in a critical situation. Questions of residence status, work permits, social security or help for children and families are on the agenda as well as familiarity with the criminal organizations, and the people and institutions able and ready to persecute criminals without criminalizing victims. Some organizations might be entitled to pass on or publish any information they get, others have the right or the commitment to remain silent and protect their communications. The right of a priest to keep confidentiality might be important in one situation, in another it might be the right of a customs officer to carry firearms when making an inspection on a building site.

What is important about a local network is true, too, about networks across borders. A counselling unit in a country of origin or transit might want to contact a reliable source about the real situation in a country, region, city or trade branch in a destination country.

What rates are really paid in the asparagus harvest or the hairdressers' shops? Is there an opportunity to get a legal or officially recognized job in home care? Centres in the destination countries might look for possibilities to pass confidential news to families of victims or even to protect them from threats. They could look for the possibility to continue helping even after victims return home. It might even be easier to find and contact witnesses of former crimes who had earlier shied away from telling their own story, if they see a possibility of being involved in a larger legal case.

The traffickers use any possibility of working together in their miserable business. The organization of prosecution, prevention and victim assistance have to keep pace and overtake them in the use of networking, modern communication strategies and the development of a joint strategy to stop these terrible crimes.

Therefore it has been one of the most important objectives of our project to establish an inter-disciplinary European network of NGOs, trade unions and churches involved in the struggle against trafficking with the aim of exchanging best practices on identification of persons at high risk and of trafficking cases. This will help

with the development of concrete tools aimed to reduce the number of victims of trafficking for forced labour.

Through the establishment of the counselling centres for persons at high risk in the country of destination as well as in the country of origin, we contribute to the promotion of best practices in the field of networking and cooperation. The organizations that have joined our network have brought their competence and strengthen the work in assisting and helping people at high risk. The cooperation with the state institutions within the EU space has helped in developing a common methodology in assisting victims but also in the prevention work.

USEFUL ADDRESSES

OUR COUNSELLING CENTRES IN GERMANY:

FIZ Information Centre for Women (vij Stuttgart)

0049 (0)711 23941-25

fiz@vij-stuttgart.de, www.vij-stuttgart.de

Counselling office on labour exploitation, Diakonie Bremen,

0049 (0)176 16384001

dreke@diakonie-bremen.de, www.diakonie-bremen.de

OUR COUNSELLING CENTRES IN ROMANIA:

Information and Community Support Centre AIDRom in Iasi

0040 (0) 743 575 765

aidrom.cisc@gmail.com

Lampas Foundation: Community Information and Counselling Centre in Oradea

0040(0)764 043 989

ottilia.vura@open-vij.org, www.lampas.ro

AIDRom in Bucharest

0040 (0) 21 210 46 87; 0040 (0)21 210 72 55

www.aidrom.ro

FURTHER HELPFUL CONTACTS IN ROMANIA

ANITP: Romanian National Agency against Trafficking in Persons, e.g.:

<http://anitp.mai.gov.ro/ro/en/>

In each region, there are contact persons.

Oradea: anitp.oradea@mai.gov.ro

Iasi: anitp.iasi@mai.gov.ro

HELP LINE: 0 800 800 678 – free of charge, (00)40 21 313 31 00 – available in Romania and abroad too

FURTHER HELPFUL CONTACTS IN GERMANY

UNIONS

The Confederation of German Trade Unions (DGB) gives advice regarding the relevant local trade union and offers counselling.

www.dgb.de

Specific trade union counselling services for foreign workers (“Faire Mobilität” project).

Counselling in Romanian language is possible in Berlin, Munich and Frankfurt.

www.faire-mobilitaet.de

KDA

KDA (Church Services within Work) – industrial pastorate
Protestant chaplaincy for workers – regardless to their
origin or religion.

www.kda-ekd.de

CATHOLIC CORPORATE CHAPLAINCY

(Katholische Betriebsseelsorge)

Counselling for workers, regardless of origin or religion,
with problems at the workplace.

www.betriebsseelsorge.de

KOK

National coordination organisation against female
trafficking and violence against women in migration
situation. They provide an overview of all counselling
services throughout Germany.

www.kok-buero.de

MIGRATION COUNSELLING SERVICES

Provided by various organisations such as Caritas,
Diakonie, AWO, communes etc.

www.bamf.de

FOREIGN-LANGUAGE CHURCH COMMUNITIES

Protestant, catholic and orthodox church communi-
ties can provide valuable support through contact and
personal encouragement. Details of Romanian church
communities can be found under

www.mitropoli-ro.de

→ USEFUL MATERIAL SEE PAGE 98

WER WIR SIND

AIDROM

Als ökumenische Organisation von fünf Kirchen widmet sich AIDrom seit 1991 dem interethnischen Dialog. Wir fördern die Inklusion von Menschen, die am Rande der Gesellschaft stehen, stärken Frauen im gesellschaftlichen Reintegrationsprozess, in Menschenrechten, Chancengleichheit und im Kampf gegen Diskriminierung. AIDrom unterhält die folgenden Angebote: Beratungszentren zu Arbeitsrecht (Iasi, Bukarest, Cluj, Timisoara), Reintegration von gesellschaftlichen Risikogruppen; Capacity Building – Schulungen in Konfliktmanagement und verschiedenen Bereichen der Erwachsenenbildung; Menschenrechte – Anti-Diskriminierungstrainings, Prävention und Reintegration für Betroffene von Menschenhandel und häuslicher Gewalt.

LAMPAS FOUNDATION

Die Stiftung „Lampas“ leistet seit 2008 soziale Arbeit unter der Leitung der Reformierten Kirche Rumäniens. Unsere Stiftung engagiert sich in den folgenden Bereichen: Bildung und Betreuung benachteiligter Kinder und ihrer Familien; Informationen zu Arbeitsrecht und fairen Arbeitsbedingungen; Prävention von Menschenhandel durch Informationsveranstaltungen, sozialpsychologische Beratung von gefährdeten Personen, Schulungsangebote für Organisationen zum Thema Menschenhandel.

VEREIN FÜR INTERNATIONALE JUGENDARBEIT VIJ E.V.

Der vij unterstützt seit 130 Jahren Frauen in der Migration. Der vij in Württemberg bietet Migrationsberatung für Erwachsene sowie Deutsch- und Integrationskurse für Frauen an. Im FIZ (Fraueninformationszentrum) werden Heiratsmigrantinnen sowie Betroffene von Menschenhandel zur sexuellen Ausbeutung und zur Arbeitsausbeutung professionell beraten. Ein Schwerpunkt liegt bei Pflegekräften aus Osteuropa.

DIAKONISCHES WERK BREMEN

„Diakonie“ bezeichnet die soziale Arbeit der Evangelischen Kirchen. Das Diakonische Werk Bremen e. V. organisiert und vertritt die Interessen seiner 42 Mitglieder, zu denen auch die Bremische Evangelische Kirche gehört. Haupt- und ehrenamtlich Engagierte arbeiten mit Menschen mit Behinderungen, in Krankenhäusern, in Rehabilitations-Einrichtungen oder betreuen ältere Menschen und Familien. Weitere Arbeitsfelder sind die Gemeindegarbeit und der Schutz der Menschenrechte und beinhalten die Idee internationaler Solidarität in Einer Welt.

AUTOREN

AIDROM:

Elena Timofticiuc, Otilia Serdenciuc

LAMPAS:

Otilia Vura

VIJ:

Doris Köhncke, Maria Simo

DIAKONISCHES WERK:

Dr. Jürgen Stein, Nicola Dreke

ÜBERSETZUNGEN:

Anne Kindt, Andrina Rout, Gabriela Chiroiu

INHALTSVERZEICHNIS

VORWORT UND EINLEITUNG	34
1. MENSCHENHANDEL: RECHTLICHER RAHMEN UND GESELLSCHAFTLICHE BEDINGUNGEN	36
1) RUMÄNISCHE GESETZGEBUNG ZU ARBEITSAUSBEUTUNG	37
2) DEUTSCHE GESETZGEBUNG ZU ARBEITSAUSBEUTUNG	38
3) MÖGLICHE URSACHEN VON MENSCHENHANDEL	39
2. VORAUSSETZUNGEN FÜR LEGALES ARBEITEN IN DEUTSCHLAND	42
1) SAISON ARBEIT	
2) ARBEITSERLAUBNIS	
3) ARBEIT ALS ENTSENDETER ARBEITNEHMER	43
4) ARBEIT ALS SELBSTSTÄNDIGE	
3. HINWEISE AUF ARBEITSAUSBEUTUNG	44
4. TIPPS FÜR BERATUNGSSTELLEN	47
1) ERSTKONTAKT	48
2) WEITERE SCHRITTE IN DER BERATUNG, SPEZIELL IN DEUTSCHLAND	50
3) RECHTE EINFORDERN, VOR GERICHT GEHEN	52
4) WEITERE SCHRITTE IN DER BERATUNG, SPEZIELL IN RUMÄNIEN	54
5) WIEDEREINGLIEDERUNG BETROFFENER UND PRÄVENTION	55
FALLBEISPIEL	57
ZUSAMMENARBEIT IN NETZWERKEN	60
NÜTZLICHE ADRESSEN	62
VERSIUNE ÎN LIMBA ROMÂNĂ	64
USEFUL MATERIAL	98

VORWORT UND EINLEITUNG

Das Projekt "Wer informiert ist, ist geschützt" befasst sich mit Möglichkeiten der Prävention von Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung und der Begleitung Betroffener durch ein europaweites Netzwerk. Menschenhandel gilt als schwerwiegende Verletzung der Menschenrechte und ist zugleich eines der lukrativsten Verbrechen unserer Zeit.

Im Jahre 2000 verständigte sich die internationale Gemeinschaft mit dem Palermo-Protokoll erstmals auf eine gemeinsame Definition von Menschenhandel. Zusätzlich zur sexuellen Ausbeutung erkennt das Protokoll Arbeitsausbeutung, Sklaverei oder sklavereiähnliche Praktiken als Formen von Menschenhandel an. Im deutschen Strafrecht ist seit 2005 auch Menschenhandel zur Ausbeutung der Arbeitskraft als Straftatbestand verankert, analog zum Menschenhandel zur sexuellen Ausbeutung.

Menschenhandel kann das Übertreten von Landesgrenzen beinhalten, notwendig ist das definitionsgemäß nicht. Die Betroffenen können legal oder illegal eingereist sein und die Ausbeutung kann in legalen sowie illegalen Arbeitsverhältnissen stattfinden. Auch deutsche Staatsbürger können innerhalb Deutschlands Opfer von Menschenhandel werden.

Das Ausmaß von Menschenhandel und Arbeitsausbeutung ist sehr schwer zu beziffern. Nach Schätzungen der IAO (Internationale Arbeitsorganisation) sind weltweit ca. 2,4 Millionen Menschen von Arbeitsausbeutung und Menschenhandel betroffen, innerhalb der Industrienationen ungefähr 67.500. Es ist unabdingbar, viele verschiedene Organisationen und Behörden (Polizei, Zoll, Beratungsstellen,...) für diese Problematik zu sensibilisieren, um möglichst viele Betroffene erreichen zu können. Unser Projekt versucht deshalb, eine Kooperation verschiedener Akteure auf europäischer Ebene zu etablieren: Kirchen, Nichtregierungsorganisationen (NRO), Gewerkschaften, Behörden.

WAS BEABSICHTIGEN WIR?

Durch die verschiedenen Aktivitäten unseres Projekts möchten wir erfolgreiche Methoden zur Arbeit mit Betroffenen sichtbar machen und einen Beitrag zu den EU-Debatten zum Thema Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung leisten. Wir wollen die Bekämpfung von Menschenhandel durch den Aufbau eines EU-weiten, interdisziplinären Netzwerkes von staatlichen und zivilgesellschaftlichen Organisationen unterstützen.

Einige Erfahrungen möchten wir in diesem dreisprachigen Booklet zusammenfassen und weitergeben. Unser Netzwerk aus verschiedenen Institutionen in Rumänien und Deutschland, mit Fokus auf den Regionen Iasi, Oradea, Stuttgart und Bremen, nimmt Gestalt an und wächst.

AN WEN RICHTEN WIR UNS?

Die europäische Kooperation zwischen spezialisierten Nichtregierungsorganisationen (NRO) und der Zivilgesellschaft, die mit diesem Projekt angestoßen wurde, bringt neue Akteure zusammen, so dass ein starkes Netzwerk im Kampf gegen Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung entsteht. Dieses Booklet ist ein Werkzeug, das von verschiedenen Beteiligten genutzt werden kann: SozialarbeiterInnen, MitarbeiterInnen in Beratungsstellen, NROs und lokalen Initiativen, AktivistInnen, DiakonInnen, Unternehmen, Gewerkschaften usw. Insbesondere richten wir uns an Beratungsstellen, die mit Risikogruppen oder mit potentiell Betroffenen arbeiten.

KAPITEL 1 MENSCHENHANDEL: RECHTLICHER RAHMEN UND GESELLSCHAFTLICHE BEDINGUNGEN

“Menschenhandel gilt weltweit als eine der schwersten Straftaten. Er stellt eine Verletzung der Menschenrechte und eine moderne Form der Sklaverei dar.”⁽¹⁾

Nach der EU Definition ist Menschenhandel ein Angriff auf die Persönlichkeitsrechte, der als komplexes und dynamisches Phänomen von transnationaler Bedeutung ist. Für Europa stellt es ein schwerwiegendes Problem dar, es ist eine moderne Version des Sklavenhandels und beinhaltet gravierende Straftatbestände. Menschen werden wie Waren behandelt, die ge- und verkauft werden können. Solcherart ‚gehandelte‘ Personen werden zur Arbeit in der Sexindustrie, der Landwirtschaft, auf Baustellen, in Hotels, Privathaushalten oder in Schlachthöfen gezwungen; sie arbeiten nahezu unsichtbar und erhalten sehr geringe Löhne oder werden überhaupt nicht entlohnt.

Aus Menschenrechtsperspektive stellt Menschenhandel eine Verletzung gegen das Mensch-Sein an sich dar. Das Opfer wird seines Menschseins, seiner Rechte und Freiheiten beraubt und in ein handelbares, fremdbestimmtes Objekt verwandelt, vergleichbar mit kaufbaren Waren und ihrem Wert.

Die **Europäische Union** erstellte ein gemeinsames Anti-Menschenhandels-Programm, zu dessen Erfolgen verschiedene Gesetze, Erklärungen, Konventionen

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/anti-trafficking/setion.action?sectionId=90963548-0cf3-43e1-8e59-4bce1b03192d§ionType=LIST_ENTITIES_SQUARE_IMAGES [8.Dezember 2012]

und Empfehlungen diverser Europäischer Institutionen zählen. Die EU-Strategie zu Best Practices, Standards und Vorgehensweisen in der Bekämpfung von Menschenhandel und zu Prävention wurde 2001 im Amtsblatt C311 der Europäischen Union veröffentlicht und ist bis heute die wichtigste Maßnahme der Europäischen Gemeinschaft gegen Menschenhandel.

DEFINITION VON MENSCHENHANDEL (UN PALERMO PROTOKOLL)⁽²⁾

Menschenhandel wird von den Vereinten Nationen als „die Anwerbung, Beförderung, Verbringung, Beherbergung oder Aufnahme von Personen durch die Androhung oder Anwendung von Gewalt oder anderen Formen der Nötigung, durch Entführung, Betrug, Täuschung, Missbrauch von Macht oder Ausnutzung besonderer Hilflosigkeit oder durch Gewährung oder Entgegennahme von Zahlungen oder Vorteilen zur Erlangung des Einverständnisses einer Person, die Gewalt über eine andere Person hat, zum Zweck der Ausbeutung.“ Aus Menschenrechts-Sicht beinhaltet das Sklaverei, Arbeitsausbeutung, Gewalt, Vertrauensmissbrauch, physische und psychische Aggression.

⁽²⁾ [http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menu/](http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menu/ [8.Dezember 2012]) [8.Dezember 2012]

1) RUMÄNISCHE GESETZGEBUNG ZU ARBEITSAUSBEUTUNG

Gemäß Artikel 42(1) der Rumänischen Verfassung „ist Arbeitsausbeutung verboten“. Jegliche Person kann, kraft ihrer anerkannten Rechte und Freiheiten, ihre Arbeit entsprechend ihrer erworbenen Fähigkeiten und Ausbildung frei wählen. Jede gegenteilige Handlung, die darauf zielt, einen Menschen der Zwangsarbeit zu unterwerfen, gilt als grundlegende Verletzung der Freiheitsrechte. Das Gesetz Nr. 678/2001 ist das Hauptinstrument der Kriminalpolizei bei der Verfolgung von Menschenhandelsdelikten. Es beinhaltet sowohl Prävention als auch Bekämpfung von Menschenhandel. Arbeitsausbeutung ist definiert als:

- Das Ausführen bestimmter Arbeits- oder Dienstleistungen unter Zwang oder durch das Übertreten/ Verletzen gesetzlicher Bestimmungen zu Arbeitsbedingungen, Entlohnung, Gesundheitsschutz und Sicherheit.
- Das Beschäftigen von Personen unter sklavenähnlichen Bedingungen wie Freiheitsentzug oder Schuldknechtschaft.

Die Betroffenen sind verschiedenen Arten von Zwang unterworfen, werden durch physische Gewalt, Einschüchterung, sexualisierte Gewalt oder Erpressung dazu gebracht, extrem lange Arbeitstage, extrem niedrige Löhne und schwierige oder gefährliche Bedingungen hinzunehmen.

Rumänien gilt nicht nur als Herkunfts- und Transitland, sondern immer mehr auch als Zielland von Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung, insbesondere von Netzwerken aus Asien, Moldawien und der Ukraine.

Laut der Nationalen Agentur gegen Menschenhandel gab es in Rumänien 810 Fälle im Jahr 2011, 254 Personen wurden wegen Menschenhandels verurteilt. Die große Mehrheit von 72% der Opfer wurde außerhalb Rumäniens identifiziert. Die übrigen 28% wurden innerhalb Rumäniens ausgebeutet, vorwiegend in der Landwirtschaft, auf Baustellen und auch in privaten Haushalten. Der innerrumänische Menschenhandel ist ein relativ neues Phänomen. Durch die verheerenden Folgen der Wirtschaftskrise haben viele Menschen ihre Arbeit verloren. Die Armut führt zu verstärkter Schwarzarbeit und Ausbeutung, vor allem in der Landwirtschaft, aber auch in der Textilindustrie und in Haushalten.

2) DEUTSCHE GESETZGEBUNG ZU ARBEITSAUSBEUTUNG

Im deutschen Strafrecht gibt es seit 2005 ein Gesetz gegen Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung, das wir im Folgenden erläutern. Bis jetzt erweist es sich allerdings oft als schwierig, Menschenhandel gemäß diesem Gesetz nachzuweisen. Im Jahre 2011 wurden nur 13 Fälle vor Gericht gebracht. Wenn der Straftatbestand Menschenhandel nicht beweisbar ist, kann unter Umständen immerhin schwere Arbeitsausbeutung beweisbar sein (siehe Kapitel 4.3).

§233 STGB MENSCHENHANDEL ZUM ZWECK DER AUSBEUTUNG DER ARBEITSKRAFT

(1) Wer eine andere Person unter Ausnutzung einer Zwangslage oder der Hilflosigkeit, die mit ihrem Aufenthalt in einem fremden Land verbunden ist, in Sklaverei, Leibeigenschaft oder Schuldknechtschaft oder zur Aufnahme oder Fortsetzung einer Beschäftigung bei ihm oder einem Dritten zu Arbeitsbedingungen, die in einem auffälligen Missverhältnis zu den Arbeitsbedingungen anderer Arbeitnehmerinnen oder Arbeitnehmer stehen, welche die gleiche oder eine vergleichbare

Tätigkeit ausüben, bringt, wird mit Freiheitsstrafe von sechs Monaten bis zu zehn Jahren bestraft.

(2) Ebenso wird bestraft, wer eine Person unter einundzwanzig Jahren in Sklaverei, Leibeigenschaft oder Schuldknechtschaft oder zur Aufnahme oder Fortsetzung einer in Satz 1 bezeichneten Beschäftigung bringt.

Menschenhandel: Menschenhandel setzt keinen Grenzüberschritt voraus. Betroffene können bereits vor dem Kontakt zu den Tätern im Land gelebt haben; auch Inländer können von Menschenhandel betroffen sein.

Zwangslage: Eine Zwangslage ist hier nicht auf die tatsächliche oder angedrohte Ausübung von Gewalt beschränkt. Drohender wirtschaftlicher Ruin, Wohnungslosigkeit oder die Angst vor Ausweisung können ebenfalls eine Zwangslage begründen.

Auslandsspezifische Hilflosigkeit: Hierzu zählen mangelnde Sprachkenntnisse, fehlendes Bargeld, Abhängigkeit von den Tätern bei Unterkunft und Verpflegung, fehlende Sozialkontakte, fehlende Kenntnis der Rechtslage und von Unterstützungsangeboten.

Schuldknechtschaft

Das Abarbeiten tatsächlicher oder vermeintlicher Schulden für z.B. die Vermittlungstätigkeit, das Beschaffen von Papieren (Arbeitserlaubnis, Gewerbeschein), für den Transport, die Unterkunft usw. Es besteht ein gravierendes Missverhältnis zwischen geleisteter Arbeit, minimalem Entgelt und horrenden Schulden, die direkt beim Gläubiger oder einem von ihm bestimmten Arbeitgeber abgearbeitet werden müssen.

In fast allen Fällen ist man auf die Bereitschaft der Betroffenen zur Aussage angewiesen, die jedoch durch verschiedene Umstände erschwert wird, z.B. von Seiten der Täter durch gut präparierte Dokumente, von Seiten der Betroffenen durch fehlende Nachweise (Fotos, SMS u.a.) sowie durch große Angst und Scham über das vermeintlich persönliche Versagen. Es gibt verschiedene Stufen von Ausbeutung: einvernehmliche inoffizielle Arbeit, ausbeuterische Arbeitsbedingungen, schwere Arbeitsausbeutung, Menschenhandel. Die Grenzen zwischen diesen Bereichen sind fließend und oft genug sind sie aufeinanderfolgende Stadien eines Ausbeutungsprozesses. Auch die gebräuchlichen Bezeichnungen variieren: Zwangsarbeit, Arbeitsausbeutung und Menschenhandel beschreiben dasselbe Phänomen.

3) MÖGLICHE URSACHEN VON MENSCHENHANDEL

Menschenhandel wird in Herkunftsländern wie Rumänien vor allem durch wirtschaftliche Gründe ausgelöst, aber auch durch die Schwierigkeit staatlicher Institutionen, mit den neuen gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Herausforderungen umzugehen. Zu den wichtigsten Ursachen zählen:

GERINGES WIRTSCHAFTSNIVEAU

Die schwierigen ökonomischen Bedingungen vieler Menschen machen sie höchst anfällig für Menschenhandel. Aus Mangel an Möglichkeiten, auch nur das Existenzminimum zu sichern, geraten sie in zahllose Formen von Abhängigkeit und Ausbeutung.

ARBEITSLOSIGKEIT

Die Wirtschaftskrise führt allerorts zu Inflation, dem Verlust von Absatzmärkten und so zu hoher Arbeitslosigkeit. Die derzeitige schwierige Wirtschaftslage macht es für viele Rumänen nahezu unmöglich, im Land Arbeit zu finden. Besonders hart trifft es die weniger Qualifizierten.

Diejenigen, denen es gelingt, eine Stelle im Ausland zu finden, erhalten oft keine einwandfreien Arbeitsverträge, keinen adäquaten Lohn und sind diversen Formen schwerwiegender Diskriminierung durch den Arbeitgeber ausgesetzt. Sowohl Menschen aus ländlicher Umgebung als auch aus Städten sind betroffen:

Auf dem Land herrscht oft Informationsmangel und niedriger (Aus-)Bildungsstand; in den Städten hingegen ist die Informationsflut so groß, dass viele nicht mehr zwischen seriösen und unseriösen Angeboten unterscheiden können.

GLOBALISIERUNG

Globalisierung bedeutet den Austausch von Gütern, Dienstleistungen und Personen von einem Teil der Welt in einen anderen innerhalb kürzester Zeit. Das führte zum Wegfall von finanziellen und politischen Grenzen. Einzelne wie auch Netzwerke des organisierten Verbrechens nutzen diese neue "Weltordnung" aus, wachsen schnell und festigen ihre Einflusszonen.

INFORMATIONSDDEFIZIT

Ein weiterer begünstigender Faktor ist das mangelnde Wissen über die Methoden von Menschenhändlern. Obwohl Menschenhandel immer häufiger vorkommt und dadurch sichtbarer wird und trotz groß angelegter Informations- und Sensibilisierungskampagnen sind gerade die am meisten gefährdeten Menschen ahnungslos. Und selbst die gut Informierten glauben "Mir wird das nicht passieren". Erschwerend kommt hinzu, dass oft genug Vertrauenspersonen als Vermittler für die Jobangebote genutzt werden – ein Cousin, ein Nachbar, eine Freundin. So vertrauen selbst diejenigen dem Angebot, die eigentlich gut über die Gefahren von Menschenhandel und Arbeitsausbeutung informiert sind.

NUTZEN FÜR HÄNDLER UND GESELLSCHAFTEN

Menschenhandel gilt, zusammen mit Waffen- und Drogenhandel, als sehr lukratives Verbrechen. Zusätzlich zu den Händlern selbst sind es Wirtschaft und Gesellschaft in den Zielländern, die von den extrem niedrigen Löhnen und daraus resultierenden niedrigen Preisen für Waren und Dienstleistungen profitieren.

In Deutschland gilt das vor allem für den Bausektor, private Alten- und Krankenpflege sowie die Fleischindustrie, um nur einige zu nennen.

KAPITEL 2 VORAUSSETZUNGEN FÜR LEGALES ARBEITEN IN DEUTSCHLAND

Ausführlichere Informationen zur Arbeit in Deutschland entnehmen Sie bitte unserer Broschüre „Wer informiert ist, ist geschützt – Was muss ich wissen, um in Deutschland sicher zu arbeiten?“ Erhältlich in Rumänisch, Englisch und Deutsch, sowie dem Handbuch des DIMR (Deutsches Institut für Menschenrechte, beides siehe „Useful Material“ am Ende).

1) SAISONARBEIT

Personen aus Rumänien, Bulgarien und Kroatien dürfen jährlich bis zu sechs Monaten im Kalenderjahr in Deutschland im Bereich der Saisonarbeit tätig sein. Dies gilt jedoch nur für ausgewählte Branchen: Land- und Forstwirtschaft, Hotel- und Gaststättengewerbe, Obst- und Gemüseverarbeitung und Sägewerke.⁽³⁾

Für Personen aus Rumänien und Bulgarien ist keine Arbeitserlaubnis für Saisonarbeit nötig, Personen aus Kroatien benötigen eine Arbeitserlaubnis-EU und eine Aufenthaltserlaubnis.

Saisonarbeitskräfte haben die gleichen rechtlichen Ansprüche wie deutsche ArbeitnehmerInnen.

(3) siehe DIMR S. 57 und Homepage der Arbeitsagentur.

2) ARBEITSERLAUBNIS

Bis Ende 2013 benötigen ArbeitnehmerInnen aus Rumänien und Bulgarien für eine Beschäftigung in Deutschland eine Arbeitserlaubnis-EU. Ausnahmen: Hochschulabsolventen, die ihrer Qualifikation entsprechend arbeiten möchten und Auszubildende für eine qualifizierte betriebliche Ausbildung. Zuständig für die Erteilung ist die Zentrale Auslands- und Fachvermittlung (ZAV) der Bundesagentur für Arbeit. Ein Antrag auf Arbeitserlaubnis muss bei der ZAV angefordert werden (www.zav.de). Dem Antrag müssen folgende Unterlagen beigefügt werden:

Stellenbeschreibung, Entwurf des Arbeitsvertrages (noch nicht unterschrieben), Kopie der Meldebestätigung und des Personalausweises des Arbeitnehmers sowie sein beruflicher Lebenslauf mit Nachweis der Qualifikationen. Weitere Informationen sind auf der Homepage www.zav.de > Arbeitsmarktzulassung erhältlich oder unter 0228 / 7132000.

ACHTUNG: Die Arbeitserlaubnis wird zunächst nur für eine bestimmte Arbeitsstelle erteilt und gilt nur dafür. Nach einem Jahr Arbeit kann eine generelle Arbeitserlaubnis erteilt werden.

3) ARBEIT ALS ENTSANDETER ARBEITNEHMER

Arbeitskräfte aus EU-Ländern sowie aus einzelnen Drittstaaten können im Rahmen von Werkverträgen oder Leiharbeit nach Deutschland zur Arbeit entsandt werden. Hier gilt nur zum Teil deutsches Recht.

Es empfiehlt sich, die Unterstützung von Gewerkschaften einzuholen.⁽⁴⁾ Sie brauchen nur dann eine Arbeits-erlaubnis-EU, wenn sie im Rahmen von Werkverträgen nach Deutschland entsandt werden in Baugewerbe, Gebäudereinigung oder Innendekoration.⁽⁵⁾

Für die entsandten Beschäftigten gelten weitgehend die Arbeitsbedingungen des EU-Landes, in dem der Arbeitgeber seinen Sitz hat. Gleichzeitig sind jedoch die in Deutschland geltenden Mindestarbeitsbedingungen einzuhalten, sofern diese gesetzlich geregelt sind (z.B. Höchstarbeitszeiten, Mindesturlaub, Arbeitsplatzschutz).

4) ARBEIT ALS SELBSTÄNDIGE

Personen aller EU Mitgliedstaaten dürfen in Deutschland als Selbständige tätig sein, auch Personen aus Rumänien und Bulgarien. Sie müssen dazu in der Regel ihr Gewerbe beim Gewerbeamt anmelden und erhalten einen Gewerbeschein. Die Gebühren dafür liegen je nach Ort zwischen 15 und maximal 65 Euro. Auch eine Anmeldung beim Finanzamt ist sinnvoll, selbstverständlich muss eine Steuererklärung gemacht werden.

ACHTUNG, Scheinselbständigkeit: Als selbständig gilt nur, wer über das Jahr gesehen mehrere Auftraggeber (Kunden) vorweisen kann. Wer jedoch nur für einen Auftraggeber arbeitet, gilt als scheinselbständig.

(4) s DIMR S. 55. / (5) DIMR S. 55.

KAPITEL 3 HINWEISE AUF ARBEITSAUSBEUTUNG

Es ist nicht immer leicht, Menschenhandel und Arbeitsausbeutung zu erkennen. Viele Fälle werden nicht oder nur beiläufig entdeckt, zum Beispiel bei einer Kontrolle durch den Zoll oder bei einer Beratung wegen anderer Fragen. Zwang und Ausbeutung sind auf den ersten Blick oft nicht sichtbar und auch hinter scheinbar „normalen Arbeitsverhältnissen“ können Ausbeutung und Zwang stecken. Dabei wird Zwang oftmals nicht in offen gewalttätiger Form ausgeübt, sondern in subtilerer Weise mit Drohungen und Einschüchterung.

Erschwerend kommt hinzu, dass sich Betroffene selbst oft nicht als Opfer von Ausbeutung wahrnehmen: sie geben sich selbst die Schuld an ihrer Situation und glauben, dass sie einfach Pech hatten. Deshalb suchen sie in den seltensten Fällen Hilfe, stattdessen ziehen sie sich zurück und erzählen niemandem, was ihnen widerfährt.

PERSÖNLICHE UMSTÄNDE

Oft haben die früheren Lebensumstände der Betroffenen dazu beigetragen, in ein Ausbeutungsverhältnis verstrickt zu werden: Armut, Schulden, mangelnde

Chancen auf Arbeit oder Ausbildung, gesellschaftliche Ausgrenzung, Diskriminierung, Vernachlässigung oder Missbrauch innerhalb der Familie, geringes Wissen über die eigenen Rechte, Pflichten und Regeln bei Migration.

ANWERBUNG UND ARBEITSVERTRAG

Bevor die Arbeitsstelle in Deutschland angetreten wird, werden falsche Versprechungen gemacht, z.B. über die Lohnhöhe. Gleichzeitig werden keine, zu wenig oder falsche Informationen gegeben über die Arbeitsbedingungen und die zu erfüllenden Aufgaben. Manchmal wird ein Arbeitsvertrag vorgetäuscht, in Wirklichkeit erhält der Arbeitnehmer vom Arbeitgeber jedoch nur einen Gewerbeschein, als ob er selbständig tätig wäre. Manchmal liegt ein Arbeitsvertrag in deutscher Sprache vor, den die Person nicht versteht. Manchmal gibt es einen offiziellen Vertrag für die Behörden und einen Zweitvertrag für die ArbeitnehmerInnen.

DRUCK UND ZWANG IM ARBEITSVERHÄLTNIS

In Deutschland stellt sich heraus, dass die Arbeit viel härter oder gefährlicher ist als versprochen, dass andere Tätigkeiten ausgeübt werden müssen, dass die Arbeitszeit viel länger ist. Es wird Druck ausgeübt, damit die Arbeitsstelle trotzdem aufgenommen bzw. nicht verlassen wird, z.B. werden für die Vermittlung, die Anreise, Dokumente (Visum, Arbeitserlaubnis, Vertrag...) hohe (fiktive) Gebühren verlangt, die abgearbeitet werden müssen und oft direkt vom versprochenen Lohn einbehalten werden. Manchmal wird körperliche Gewalt angedroht oder ausgeübt oder es wird damit gedroht, die ArbeitnehmerInnen bei Behörden zu denunzieren oder an Arbeitsstellen mit noch schlechteren Bedingungen zu „versetzen“. Manchmal kennen Betroffene den Arbeitgeber / die Arbeitgeberin nicht, sondern nur deren „Gehilfen“.

LOHN

Häufig wird viel zu wenig Lohn bezahlt (weniger als 2/3 des üblichen Lohns gilt in Deutschland bereits als Ausbeutung!). Es gibt keine oder fehlerhafte Lohnabrechnungen, oft wird bar bezahlt. Dazu kommt Hinhalte-

Taktik: der Lohn kann in diesem Monat aus bestimmten Gründen nicht oder nur teilweise ausbezahlt werden. Betroffene arbeiten weiter, weil sie darauf warten, im nächsten Monat den ihnen zustehenden Lohn zu erhalten – den sie dann jedoch wieder nicht oder nur teilweise bekommen.

Manchmal wird der Lohn auch an Dritte ausbezahlt, so dass der Arbeitnehmer keinen Zugang dazu hat. Außerdem gibt es manchmal Lohnabzug als „Strafe“ für (angebliches) Fehlverhalten.

ARBEITSZEIT

Häufig werden ständige Überstunden verlangt, es gibt keine oder nur extrem kurze Pausen und keine freien Tage.

AUFGABEN

Manchmal müssen die ArbeitnehmerInnen andere Tätigkeiten ausüben als vereinbart (z.B. zusätzlich Arbeit im Haushalt des Arbeitgebers), oder sie müssen trotz äußerst niedriger Bezahlung noch selbst für Material (Putzmaterial und Reinigungsmittel, ...) aufkommen.

SICHERHEIT

Es werden Krankheitstage oder ein Arztbesuch verweigert, es fehlt Schutzkleidung, bei Arbeitsunfällen fehlt eine angemessene medizinische Versorgung. Manchmal werden die Betroffenen bei einer Verletzung auf schnellstem Wege in ihr Heimatland geschafft.

ABHÄNGIGKEIT UND KONTROLLE

Die Betroffenen sind von den "Arbeitgebern" abhängig: oft wohnen sie dort, wo sie arbeiten – sobald sie sich wehren, verlieren sie ihre Unterkunft und stehen auf der Straße. Dabei sind die Unterkünfte oft in dramatisch schlechtem Zustand, z.B. werden einzelne Matratzen zu hohen Preisen vermietet. Die ArbeitnehmerInnen haben meist keine deutschen Sprachkenntnisse, keinen freien Zugang zu Telefon und Internet, keine Kontakte und sie kennen ihre Umgebung nicht. Sie haben kein Wissen über ihre Rechte oder über Hilfs- und Beratungsorganisationen. Sie stehen in völliger Abhängigkeit vom Arbeitgeber, der ihr einziger Ansprechpartner ist.

SCHULDEN

Häufig stehen die Betroffenen in Schuldknechtschaft beim Arbeitgeber und/oder Vermittler: Für Unterkunft, Verpflegung, Arbeitskleidung, Transport, Vermittlung usw. müssen sie hohe (oft fiktive) Kosten zurückzahlen und sind deshalb gezwungen, weiterzuarbeiten.

TÄUSCHUNG UND BEWEISPROBLEME

Häufig ist kein Arbeitsvertrag vorhanden, anhand dessen sich Betroffene auf Vereinbarungen berufen könnten. Oft erhalten sie den Lohn bar – und können später nicht beweisen, wie viel (oder wie wenig!) Geld sie erhalten haben. In anderen Fällen glauben Betroffene, einen legalen Arbeitsvertrag zu haben, in Wirklichkeit wurde ihnen nur ein Gewerbeschein ausgehändigt. Ist ein Vertrag vorhanden, so ist er oft auf Deutsch und wird von den Betroffenen nicht verstanden. Mit ihrer Unterschrift stimmen sie dem Vertrag und auch anderen Vereinbarungen (z.B. Schuldscheinen) zu – ohne zu wissen, was sie unterschreiben.

WICHTIG: Die Einwilligung der Opfer zum ausbeuterischen Arbeitsverhältnis auf Grund von Täuschung, Zwang, Missbrauch oder weiteren Mitteln ist unerheblich und schützt Täter/innen nicht vor Strafe! ⁽⁶⁾

(6) BKA, Broschüre „Achtung Menschenhandel“, S. 6.

KAPITEL 4 TIPPS FÜR BERATUNGSSTELLEN

Die Beratung kann im Zielland beginnen, z.B. in Deutschland, und im Herkunftsland fortgesetzt werden, z.B. in Rumänien. Als erstes müssen Betroffene überhaupt als solche erkannt werden, damit ihnen Zugang zu speziellen Hilfsangeboten und Schutz gewährt werden kann.

AUFGABEN DER BERATUNGSSTELLE

Die Aufgabe von Beratung besteht vor allem darin, KlientInnen in ihrem Entscheidungsprozess zu unterstützen: zuerst ist aufmerksam zuzuhören und ernst zu nehmen, was die Betroffenen sagen. Denn es ist oft das erste Mal, dass sie jemandem erzählen, was ihnen widerfahren ist! Der Berater/die Beraterin hilft, die Gedanken zu sammeln und zu sortieren und die Probleme zu erkennen. Er/ sie gibt wichtige Informationen, damit Betroffene ihre Situation richtig einschätzen können – z.B. ihre rechtliche Lage, mögliche juristische Schritte und die Folgen.

So informiert und gestärkt, können (und müssen) Betroffene selbst entscheiden, was sie tun möchten: vielleicht entscheiden sie sich, weiterzuarbeiten, weil sie auf das Geld angewiesen sind und keine Alternativen

sehen; vielleicht kämpfen sie um den vorenthaltenen Lohn, vielleicht erstatten sie Anzeige bei der Polizei und gehen vor Gericht (Arbeitsgericht oder sogar Strafgericht), vielleicht kehren sie so schnell wie möglich nach Hause zurück, oder sie bleiben in Deutschland, wo sie sich neue Arbeit suchen.

WICHTIG: Auch wenn Betroffene nach Hause zurück kehren, können sie ihre Rechte in Deutschland geltend machen! Unterstützung dafür bekommen sie in Beratungsstellen in Rumänien, die mit deutschen Organisationen zusammen arbeiten können. Fälle, die Rechtsberatung und rechtliche Schritte erfordern, sollten Sie immer an eine Rechtsanwältin, einen Rechtsanwalt oder an eine Gewerkschaft übergeben!

RECHTLICHE LAGE DER BETROFFENEN

Es ist zu beachten, dass sich in Fällen von Arbeitsausbeutung die Betroffenen möglicherweise in einem unsicheren rechtlichen Status befinden – denn durch Schwarzarbeit haben sie sich evt. selbst strafbar gemacht, darüber hinaus vielleicht auch noch durch irregulären Aufenthalt oder durch Arbeit ohne Arbeitser-

laubnis. Es muss deshalb gut überlegt werden, ob die Polizei eingeschaltet werden soll oder nicht.

PSYCHOLOGISCHE LAGE DER BETROFFENEN

Die Betroffenen wurden aus ihrer Sicht völlig unerwartet Opfer von Menschenhandel und Ausbeutung, oft durch Personen, denen sie vertraut haben. Dies kann zu Traumatisierung und emotionalem Schock führen und posttraumatischen Stress verursachen. Symptome können sowohl vor, während oder nach dem Erlebnis auftreten. Dabei durchlaufen die Betroffenen verschiedene Zustände:

VERLEUGNUNG: sie verweigern, der Realität ins Auge zu sehen und versuchen sich einzureden, dass alles doch sei wie vor der Ausbeutung.

WUT: kann sich auf verschiedene Weisen ausdrücken, z.B. fühlen sich Betroffene selbst schuldig oder beschuldigen jemand anderen für ihre schlimme Erfahrung, manche werden selbst aggressiv oder gewalttätig.

VERHANDLUNG: in dieser Phase versuchen Betroffene

zu verstehen, was ihnen widerfahren ist, und versuchen es anzunehmen.

DEPRESSION: Betroffene fühlen Verlust und Unfähigkeit, sich aus der schwierigen Situation zu befreien. Sie verlieren das Interesse an ihrem Umfeld, brechen immer wieder in Tränen aus und glauben, dass sie verdienen, was ihnen geschieht.

1) ERSTKONTAKT

Ihr erster Eindruck der Person ist bereits sehr wichtig. Einige sichtbaren Anzeichen, dass jemand möglicherweise Opfer von Menschenhandel und Ausbeutung wurde: Die Person

- ist erschöpft, in körperlich schlechtem Zustand oder wirkt vernachlässigt
- hat Spuren von Schlafmangel, schlechter Ernährung oder von Misshandlung
- wirkt unsicher, verängstigt, apathisch oder abwesend

- macht den Eindruck, instruiert worden zu sein, was sie zu sagen hat, oder hat Angst, offen zu sprechen
- macht den Eindruck, nicht klar zu verstehen, was gesagt wird oder getan werden soll
- kann sich nur schwer an bestimmte Vorgänge oder Ereignisse erinnern
- bricht in Tränen aus, wenn sie angesprochen wird
- hat kaum Sprach- und Ortskenntnisse
- hat kein oder nur sehr wenig Geld
- ist nicht im Besitz ihres Reisepasses oder Personalausweises (ID-Karte)
- wohnt am Arbeitsplatz (auf Matratzen mit vielen Personen in einem Raum)
- trägt keine der Jahreszeit angemessene Kleidung

In der **ersten Beratung** sollten bestimmte Aspekte geklärt werden, die das weitere Vorgehen bestimmen:

- **DolmetscherIn** nötig?

- Besteht das **Arbeitsverhältnis** noch oder nicht mehr?

- Wie ist der **rechtliche Status**?

EU-BürgerInnen: Benötigte die Person eine Arbeitserlaubnis oder nicht?

Nicht-EU-BürgerInnen: Prüfen Sie, ob mit Ende des Arbeitsverhältnisses auch der Aufenthaltstitel erlischt (z.B. Saisonarbeit – möglicherweise kann ein Arbeitsplatzwechsel beantragt werden).

- Wenn die Person geflohen ist: ist sie in **Sicherheit**? Wird sie vom „Arbeitgeber“ möglicherweise gesucht, um zurück zur Arbeit gebracht zu werden? (evt. Handykarte ändern!) Kann die Person zurück in ihre Unterkunft? Wenn nicht, wo kann sie bleiben (bei Bekannten? Notunterkunft der Stadt? Pension – wer bezahlt?)?

- Hat die Person zu **essen**, zu **trinken**?

- Ist **medizinische Versorgung** nötig? (akute Schmerzen, unbehandelte Krankheiten?)
- Ist **psychologische Unterstützung** nötig und möglich?

2) WEITERE SCHRITTE IN DER BERATUNG, SPEZIELL IN DEUTSCHLAND

Die folgenden Schritte sollten beachtet werden – dabei können Sie jederzeit Kontakt mit spezialisierten Fachberatungsstellen für Betroffene von Menschenhandel aufnehmen (siehe „Nützliche Adressen“)!

- Für jede Person muss ein **eigenes Case Management** gemacht werden, in dem individuell die Kooperation mit Dritten (z.B. ÄrztInnen, AnwältInnen, Jobcenter etc) gesteuert wird.
- Ist die Person weiterhin im Arbeitsverhältnis: Unterlagen und **Beweise sammeln!**
- **Arbeitsagentur/Jobcenter:**
EU-BürgerIn: hat die Person keine Arbeitsstelle

mehr, empfiehlt es sich, sich bei der Arbeitsagentur/beim Jobcenter arbeitssuchend zu melden, um im Fall einer Prüfung durch die Ausländerbehörde den Freizügigkeitsgrund „Arbeitssuche“ dokumentieren zu können. Abhängig von der Dauer eines nachweisbaren Arbeitsverhältnisses ist evt. auch der Bezug von SGBII-Leistungen möglich.

- **Anwaltliche Beratung** für weitere rechtliche Schritte. Es ist abzuwägen, ob eine Anzeige bei der Polizei sinnvoll ist. Wenn Beweise für Menschenhandel und Arbeitsausbeutung vorliegen, können Betroffene Schutz erhalten, unabhängig von ihrem Aufenthaltsstatus und dem Besitz einer Arbeitserlaubnis.
- Welche **finanziellen Hilfen** sind möglich? Beratungsschein für Erstberatung bei Anwalt/Anwältin, Prozesskostenhilfe für Gerichtsverfahren; Fahrkarte für Rückkehr ins Herkunftsland?
Wenn die Polizei oder Staatsanwaltschaft wegen Menschenhandel oder schwerer Arbeitsausbeutung ermittelt, haben Betroffene Anspruch auf Sozialleistungen (nach SGB II oder AsylBLG).

- **Rückkehr:** Wenn Betroffene so schnell wie möglich nach Hause zurückkehren wollen, bieten Sie ihnen Kontakt zu spezialisierten Organisationen im Herkunftsland an. So können sie auch zuhause Unterstützung erhalten und bei der Geltendmachung ihrer Rechte unterstützt werden (für Rumänien siehe „Nützliche Adressen“). Auch Behörden wie ANITP, die rumänische Nationalagentur gegen Menschenhandel, können helfen. Es gibt in den verschiedenen Regionen Rumäniens Anlaufstellen, in denen Polizei, SozialarbeiterInnen und PsychologInnen zusammen arbeiten.

UNTERLAGEN UND BEWEISE SAMMELN ⁽⁷⁾

Um die Täuschung und Ausbeutung in einem **Arbeitsgerichtsverfahren** nachweisen zu können, sind Nachweise nötig – je mehr, um so besser!

Die Arbeitnehmerin/ der Arbeitnehmer soll:

- **Aufzeichnungen anfertigen** über die Art der Tätigkeiten, Stundenzahl pro Tag, möglichst genau welche Tätigkeit von wann bis wann, inklusive abends, nachts, Wochenende.

- **Informationen zum Arbeitgeber sammeln:** vollständiger Name, Adresse, Erreichbarkeit, Firma, Visitenkarte, Zettel mit Telefonnr. ...
- **Zeugen** für die Arbeitsleistung suchen: KollegInnen, Nachbarn, ... vollständige Namen, Erreichbarkeit. Sie um ihre Bereitschaft zur Aussage fragen.
- **Dokumente** sammeln: Arbeitsvertrag, Stundenzettel, Quittungen, SMS.
- **Fotos** machen, die die schlechten Bedingungen oder die Arbeitsorte zeigen: Arbeitsstelle, Unterkunft, Autos, mit denen sie zur Arbeit gebracht wurden etc.
- Gibt es **Nachweise**, wie viel **Lohn** vorenthalten wurde? Lohnzettel? Quittungen von Barzahlungen? Kontoauszüge?

⁽⁷⁾ in Anlehnung an: Arbeitsausbeutung und Menschenhandel. Hg. DIMR, S. 29 f.

3) RECHTE EINFORDERN, VOR GERICHT GEHEN

Viele Betroffene trauen sich nicht, das Erlebte anzuzeigen oder ihre Rechte einzufordern. Sie fühlen sich Vermittlern verpflichtet, die ihnen vermeintlich helfen wollten, oder haben Angst vor der Polizei. Als Beratungsstelle müssen wir das akzeptieren, auch wenn wir gerne die TäterInnen vor Gericht bringen würden!

Wenn Betroffene genügend Beweise haben, können sie die TäterInnen bei Gericht anklagen (Strafgericht) oder ihre Rechte bei einem Arbeitsgericht (ausstehender Lohn) oder Zivilgericht (Schmerzensgeld, Entschädigung) einfordern.

Neben der Rechtsberatung und Begleitung durch einen Anwalt / eine Anwältin brauchen Betroffene weiter die Unterstützung einer Beratungsstelle, da Gerichtsverfahren langwierig und zehrend sind. Persönliche, medizinische und / oder psychologische Hilfe sind nötig, um die Ermittlungen durchzustehen.

WICHTIG: Das Opfer, das von Menschenhandel und Ausbeutung betroffen ist, ist Kläger in einem Strafprozess, denn ihm ist das körperliche, moralische oder materiel-

le Unrecht widerfahren. Eine Beratungsstelle kann das Opfer unterstützen, aber nicht TäterInnen anklagen!

RECHTSGRUNDLAGE: SCHWERE ARBEITSAUSBEUTUNG

Das Nachweisen von erfolgtem Menschenhandel hat sich seit Einführung des §233 StGB im Jahre 2005 als sehr schwierig erwiesen. In fast allen Fällen ist man auf die Bereitschaft der Betroffenen zur Aussage angewiesen. Gut präparierte Dokumente auf Seiten der Täter sowie fehlende Dokumentation, komplexe Angstsituationen und auch Scham über das vermeintlich persönliche Versagen auf Seiten der Betroffenen erschweren das Vorgehen zusätzlich.

SCHWERE ARBEITSAUSBEUTUNG

Wenn der Nachweis von Menschenhandel nicht möglich ist, können die Rechte der Betroffenen gegebenenfalls durch den Verweis auf schwere Arbeitsausbeutung geltend gemacht werden. Hier ist das Missverhältnis zwischen geleisteter Arbeit und Entlohnung sowie Arbeitsbedingungen entscheidend, nicht das Erzwingen der Arbeitsleistung.

§291 STGB LOHNWUCHER

Werden weniger als 2/3 des ortsüblichen Lohnes oder Tariflohnes bezahlt, kann das als Lohnwucher gelten. Der entgangene Lohn kann vor einem Arbeitsgericht eingeklagt werden. Darüber hinaus hat Lohnwucher strafrechtliche Relevanz.

§§10, 11 SCHWARZARBEITSBEKÄMPFUNGSGESETZ UND PARALLEL §15 ARBEITNEHMERÜBERLASSUNGSGESETZ

Hier geht es um Arbeits(ausbeutungs)verhältnisse, in denen die Betroffenen aus Drittstaaten oder aus den neuen EU-Mitgliedstaaten keinen erforderlichen Aufenthaltstitel bzw. keine Arbeitserlaubnis haben. Voraussetzung ist ein insgesamt auffälliges Missverhältnis der Arbeitsbedingungen dieser Arbeitnehmer zu denen ihrer rechtskonform angestellten Kollegen. Zu Arbeitsbedingungen zählen neben Lohn und Arbeitszeit auch Urlaubsansprüche und Kündigungsfristen. Gegebenenfalls kann auch Unterkunft und Verpflegung miteinbezogen werden, sofern sie vom Arbeitgeber gestellt und/oder mit dem Arbeitslohn verrechnet wird.

Wird ein solches ausbeuterisches Arbeitsverhältnis festgestellt, gilt zunächst die Annahme einer dreimonatigen

Dauer (§98a, Abs.1 Aufenthaltsgesetz). Eine kürzere Dauer ist vom Arbeitgeber zu beweisen, eine längere Dauer muss der Arbeitnehmer belegen können.

AUSWIRKUNGEN AUF DEN AUFENTHALT

§59.7 AUFENTHG: DREI-MONATS-BEDENKZEIT:

Betroffene von Menschenhandel und von schwerer Arbeitsausbeutung können unabhängig von ihrem ursprünglichen Aufenthaltsstatus eine Aufenthaltserlaubnis bekommen, wenn sie bereit und in der Lage sind, gegen die Täter auszusagen. Zunächst besteht nach §59 Abs.7 Aufenthaltsgesetz ein Anspruch auf eine dreimonatige Bedenkfrist, wenn konkrete Anhaltspunkte (durch Polizei/Staatsanwaltschaft) vorliegen.

§25.4a UND §25.4b AUFENTHG: HUMANITÄRER AUFENTHALTSTITEL ZUR ZEUGENAUSSAGE / LOHNEINKLAGE:

Haben Betroffene sich zur Aussage im Strafverfahren entschieden, können sie für die Dauer des Verfahrens eine Aufenthaltserlaubnis nach §25 Abs.4a oder Abs.4b AufenthG bekommen. In beiden Fällen können Leistungen nach dem Asylbewerberleistungsgesetz bzw. dem SGBII beantragt werden.

Nach Abschluss des Strafverfahrens können Betroffene von schwerer Arbeitsausbeutung, nicht aber Betroffene von Menschenhandel, ggf. eine Verlängerung des Aufenthalts zur Durchsetzung ihrer Lohnansprüche erhalten (§25 Abs.4b AufenthG).

Grundsätzlich können Betroffene von Menschenhandel oder schwerer Arbeitsausbeutung vor Gericht ihren ausstehenden Lohn einklagen oder/und gegen den Arbeitgeber Strafanzeige stellen, unabhängig von ihrer Aufenthalts- oder Arbeitserlaubnis. Es stehen ihnen die Übernahme der anwaltlichen Beratungskosten und Prozesskostenhilfe zu. Wegen der teils unübersichtlichen Beweislage und des hohen Risikos empfiehlt sich in jedem Fall die Beratung mit einem Fachanwalt/ einer Fachanwältin vor dem Gang zum Gericht.

4) WEITERE SCHRITTE IN DER BERATUNG, SPEZIELL IN RUMÄNIEN

Auch in Rumänien gibt es spezielle Schutz- und Hilfsangebote für Opfer von Menschenhandel. Die Unterstützung kann zuhause bzw. in der Familie der Betroffenen erfolgen, in Tageszentren oder in Unterkünften von Nichtregierungsorganisationen und umfasst Angebote für den akuten Krisenfall bis hin zu Langzeitbetreuung. Bei längerer Betreuung erfolgen verschiedene Maßnahmen, um Betroffene bei der Wiedereingliederung in ihr soziales Umfeld zu unterstützen.

BeraterInnen müssen folgende Aspekte berücksichtigen:

- persönliche Angaben
- Grund für das Aufsuchen der Beratungsstelle
- aktuelle Situation und Rückblick: Verlauf der Anwerbung und Arbeitsausbeutung
- Unterbringung und Versorgung, wenn nötig

- psychologische Verfassung
- ggf. Zusammenarbeit mit Behörden, Gewerkschaften und speziellen Diensten für Betroffene, z.B. zur Arbeitssuche
- ggf. Unterstützung bei der Geltendmachung von Ansprüchen in Deutschland, in Zusammenarbeit mit deutschen Nichtregierungsorganisationen
- Hilfe bei der Wiedereingliederung in die Gesellschaft

5) WIEDEREINGLIEDERUNG BETROFFENER UND PRÄVENTION

MENSCHENHANDEL ALS GESAMTGESELLSCHAFTLICHE HERAUSFORDERUNG

Die Erfahrung zeigt, dass Betroffene in ihrem Umfeld nicht offen von ihren Erlebnisse berichten können, denn sie werden sonst schnell von Kolleginnen und Kollegen gemieden. Wenn ihre Arbeitgeber davon erfahren, werden sie nicht eingestellt bzw. gekündigt. Dies führt dazu, dass Betroffene über ihre schlimmen Erfahrungen

schweigen und sich schämen. So werden sie ein zweites Mal bestraft, jetzt von der Zivilgesellschaft. Die Problematik wird totgeschwiegen und individualisiert als Problem von einzelnen. Menschenhandel muss jedoch als gesamtgesellschaftliche Herausforderung verstanden werden. Denn nur durch einen offenen Umgang damit können potentielle Opfer geschützt, Betroffene in die Gesellschaft reintegriert und gesellschaftlich-wirtschaftliche Strukturen, die Menschenhandel begünstigen, verändert werden.

WIEDEREINGLIEDERUNG

Es braucht lange, bis Betroffene in ein "normales" Leben zurückkehren können. Die meisten benötigen Hilfe, um ihr persönliches Gleichgewicht wiederzufinden. Vor allem, um wieder Arbeit und ein Auskommen zu finden, sind spezielle Programme zur Unterstützung bei der Wiedereingliederung wichtig. Elemente solcher Angebote sind: Einzel- und Gruppengespräche, Persönlichkeitsentwicklung und Berufsausbildung / Qualifizierung, Hilfe bei Bewerbungen und Vorbereitung auf Bewerbungsgespräche.

Eine wichtige Aufgabe von Beratungsstellen besteht darin, die Kompetenzen der KlientInnen zu erfassen.

Denn auch in ausbeuterischer Arbeit werden Fähigkeiten erworben, die Betroffene möglicherweise selbst zunächst nicht erkennen. Sowohl die Erfahrungen in gewöhnlichen als auch in ausbeuterischen Arbeitsverhältnisse sollten gemeinsam herausgearbeitet und in Bewerbungsunterlagen dargestellt werden:

- Arbeitserfahrungen: Aufgaben, Tätigkeiten, ggf. Verantwortlichkeiten
- soziale Kompetenzen
- persönliche Kompetenzen (z.B. Durchhaltevermögen, schnelles Arbeitsvermögen...), Fremdsprachenkenntnisse
- Ausbildung und Qualifikationen: Zeitraum, Art der Ausbildung, Abschlüsse
- familiäre Situation

WIEDEREINGLIEDERUNG SPEZIELL IN DEUTSCHLAND

Wenn Betroffene in Deutschland bleiben möchten, sollten sie einen Deutsch- und Integrationskurs besuchen,

der staatlich gefördert wird, denn Sprachkenntnisse erhöhen die Chancen auf dem deutschen Arbeitsmarkt deutlich. Anbieter solcher Kurse sind z.B. AWO, Caritas, Diakonie, VHS u.a. Während des Deutschkurses sollte ein Minijob (450 €/Monat) ausgeübt werden, zu dem aufstockende ALG II Leistungen beantragt werden können, um den Lebensunterhalt zu sichern.

PRÄVENTION

Um Menschenhandel und Ausbeutung zu verhindern, wird gerade in Rumänien viel Aufklärungsarbeit geleistet. Es wird sowohl über Lebens- und Arbeitsbedingungen im Ausland informiert als auch über mögliche Gefahren und Risiken.

Eine Hotline informiert Ausreisewillige und im Krisenfall: 0 800 800 678 (nur aus Rumänien, kostenlos) oder (00)40 21 313 31 00 (aus dem In- und Ausland erreichbar).

FALLBEISPIEL

Frau B. aus Rumänien bekommt ein Angebot von einer Reinigungsfirma für einen Job in Deutschland. Ihr werden 800€ im Monat versprochen, für eine Arbeit von Montag bis Freitag, bei acht Stunden Arbeitszeit/Tag. Die Kosten für die Unterkunft werden von der Firma übernommen.

Frau B. weiß, dass sie in Deutschland ohne Arbeitserlaubnis und ohne Vertrag arbeiten wird. Ihre Not daheim ist so groß, dass sie das Angebot annimmt.

In Deutschland muss Frau B. jeden Tag - auch samstags und sonntags - von morgens 6:00 Uhr bis abends 22:00 Uhr arbeiten. Mittags bekommt sie zwischen 15 bis 30 Minuten Pause. Nach sechs Wochen kann Frau B. nicht mehr. Bis jetzt hat sie auch kein Geld bekommen. Sie wendet sich an eine Beratungsstelle. Zuerst bekommt Frau B. psychosoziale Beratung und Unterstützung. Danach klärt die Beraterin mit ihr, ob sie Beweise (z.B. Fotos) gesammelt hat, um die Arbeit dokumentieren zu können.

Ihre erste Möglichkeit ist, den Lohn einzufordern, einschließlich für die Überstunden. Die Beratungsstelle kann dabei zwischen ihr und dem Chef vermitteln. Doch Frau B. weiß nicht ganz genau, wer der Chef der Firma ist, und braucht dazu auf jeden Fall einen Anwalt.

Die Beratungsstelle zeigt Frau B. auf, welche Möglichkeiten sie sonst noch hat:

- **Anzeige beim Zoll, Aussage im Strafverfahren gegen die Arbeitgeber und Klage auf Lohn in einem Arbeitsgerichtsverfahren, oder**
- **keine Anzeige, nur eine Klage auf Lohn vor dem Arbeitsgericht**

Die Beratungsstelle unterrichtet Frau B. über Vorteile und Nachteile, sie selbst muss entscheiden, was sie tun will.

Frau B. hat sich dafür entschieden, den Lohn einzufordern, und gegen eine Anzeige. Der Arbeitgeber hat ihr schließlich den Lohn bezahlt, jedoch nicht die Überstunden. Frau B. kehrte nach Hause zurück und blieb mit der Beratungsstelle in Kontakt.

HINTERGRUND ZU DEN ENTSCHEIDUNGSMÖGLICHKEITEN:

Zum ersten Weg: Anzeige beim Zoll, Strafverfahren und Klage auf Lohn

Vorteile:

- Wenn es ein Strafverfahren nach § 10 Schwarzarbeitsbekämpfungsgesetz oder § 233 StGB (Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung) gegen den Arbeitgeber gibt, können Betroffene Leistungen nach § 7 SGB II bekommen (siehe: Fachlicher Hinweis der Bundesagentur für Arbeit zu § 7 SGB II in der Fassung vom 20.11.2011). Das ist noch nicht bei allen Ämtern angekommen, sollte aber unbedingt beantragt werden.
- Wenn die Täter im Strafverfahren verurteilt werden, dann kann das positiv für das Arbeitsgerichtsverfahren sein.

Nachteile:

- Das Arbeitsverhältnis wird den Strafverfolgungsbehörden bekannt. Auch der Arbeitnehmer, der sich ohne Arbeitserlaubnis beschäftigen lässt, begeht eine Ordnungswidrigkeit nach § 404 Abs. 2 Nr. 4 SGB III. Ihm droht eine Geldbuße. Wie hoch diese in der Praxis aussehen könnte, muss eine Anwältin einschätzen.

Zum zweiten Weg: keine Strafanzeige, nur Klage auf Lohn

Vorteil:

- zunächst kein Ermittlungsverfahren gegen die Klientin.

Nachteile:

- Keine Alimentierung für die Zeit, keine Ansprüche auf Sozialleistungen.
- Das Arbeitsgericht kann trotzdem Meldung an die Polizei oder Staatsanwaltschaft darüber machen, dass die Betroffenen keine Arbeitserlaubnis hatten.

§ 98a AUFENTHALTSGESETZ STÄRKT RECHTE VON ARBEITNEHMERINNEN

Seit November 2011 gilt jedoch mit § 98a Aufenthaltsgesetz eine Regelung, die ArbeitnehmerInnen aus Rumänien und Bulgarien in ihren Rechten stärkt: in den Fällen, in denen Rumänen und Bulgaren ohne die erforderliche Erlaubnis beschäftigt und ausgebeutet werden, gilt im Arbeitsgerichtsverfahren die Vermutung, dass sie 3 Monate beschäftigt worden sind. Der Arbeitgeber muss beweisen, wenn sie es nicht waren. Das macht

es für die Betroffenen leichter, Lohn einzufordern, wenn der Arbeitgeber behauptet, sie hätten nur ein paar Tage oder Wochen bei ihm gearbeitet.

Darüber hinaus besagt § 98a Aufenthaltsgesetz, dass in diesen Fällen auch der Generalunternehmer haftet. Das ist wichtig für die Betroffenen, wenn sie zum Beispiel nicht wissen, wer der direkte Arbeitgeber ist oder wenn dieser insolvent ist. Dann können die Betroffenen gegen das Unternehmen klagen, das dahinter steht.

ZUSAMMENARBEIT IN NETZWERKEN

Der Kampf gegen Menschenhandel und die Unterstützung der Betroffenen kann nur in Netzwerken gelingen, und zwar auf lokaler, regionaler als auch internationaler Ebene. Keine Beratungsstelle, kein Anwalt oder keine Strafverfolgungsbehörde hat alle nötigen Informationen oder ist mit allen Methoden vertraut, die Betroffene brauchen. Fragen von Aufenthalt, Arbeitserlaubnis, sozialer Sicherung oder Hilfe für Kinder und Familien gehören ebenso dazu wie Kenntnisse im Umgang mit kriminellen Strukturen und der Strafverfolgung, ohne dabei die Opfer zu kriminalisieren. Während manche Organisationen Informationen austauschen dürfen, haben andere Schweigepflicht. Das Recht eines Priesters, Vertrauliches nicht preisgeben zu müssen, kann ebenso hilfreich sein wie das Recht eines Zollbeamten, bei der Kontrolle einer Baustelle bewaffnet zu sein.

Was für die lokale Zusammenarbeit gilt, gilt erst recht für die grenzübergreifende Vernetzung: Eine Beratungsstelle im Herkunfts- oder Transitland braucht womöglich verlässliche Informationen über die Situation in einer Stadt oder Branche eines Ziellandes. Wie viel wird bei der Spargelernte oder im Friseursalon in Deutschland üblicherweise bezahlt? Kann man dort in der häuslichen Betreuung legal beschäftigt sein? Und umgekehrt

suchen Beratungsstellen des Ziellandes vielleicht Wege, um im Herkunftsland eine vertrauliche Nachricht an die Familien Betroffener weiterzugeben oder um sie vor Bedrohungen zu schützen. Sie suchen vielleicht Kontakt zu Beratungsstellen dort, um Betroffenen auch nach ihrer Rückkehr Hilfe anbieten zu können. Vielleicht ist dabei sogar ein Kontakt zu früher Betroffenen möglich, die ihre Erfahrungen bei einem anstehenden Gerichtsverfahren mit einbringen könnten.

Menschenhändler nutzen alle Ebenen zur Zusammenarbeit, um in ihren Geschäften erfolgreich zu sein. Als Organisationen der Prävention, Strafverfolgung und Betreuung müssen wir Schritt halten, ja sie sogar überholen in unseren Anstrengungen, zu Netzwerken, zusammen zu arbeiten, moderne Kommunikationswege zu nutzen und eine gemeinsame Strategie zu entwickeln, um diese schrecklichen Vergehen zu stoppen.

Deshalb war es eines der wichtigsten Ziele unseres Projekts, ein interdisziplinäres Netzwerk auf europäischer Ebene aufzubauen, in dem Nichtregierungsorganisationen, Gewerkschaften und Kirchen einerseits und staatliche Behörden andererseits ihre Erfahrungen in der Prävention und in der Begleitung von Betroffenen

einbringen, austauschen und gemeinsam weiterentwickeln. Durch den Aufbau von Beratungsstellen für potentielle Opfer im Herkunftsland Rumänien sowie im Zielland Deutschland tragen wir zur Verbesserung der Angebote und der Zusammenarbeit bei.

Wir freuen uns über weitere Vernetzungen mit weiteren Akteuren, denn nur gemeinsam können wir Ausbeutung und Menschenhandel entgegen treten!

NÜTZLICHE ADRESSEN

UNSERE BERATUNGSSTELLEN IN DEUTSCHLAND:

FIZ Fraueninformationszentrum im Verein für Internationale Jugendarbeit e.V. (vij), Stuttgart

Tel. 0711 23941-25

fiz@vij-stuttgart.de, www.vij-stuttgart.de

Beratungsstelle bei Arbeitsausbeutung, Diakonisches Werk Bremen

Tel. 0176 16384001

dreke@diakonie-bremen.de

www.diakonie-bremen.de

UNSERE BERATUNGSSTELLEN IN RUMÄNIEN:

Informations- und Hilfszentrum AIDRom, Iasi

Tel. 0040 (0)743 575 765

aidrom.cisc@gmail.com

Stiftung Lampas: Community Information and Counselling Centre, Oradea

Tel. 0040 (0)764 043 989

ottilia.vura@open-vij.org, www.lampas.ro

AIDRom, Bukarest

Tel. 0040 (0)21 210 46 87; 0040 (0)21 210 72 55

www.aidrom.ro

WEITERE NÜTZLICHE KONTAKTE IN RUMÄNIEN:

ANITP: Nationale Agentur gegen Menschenhandel

<http://anitp.mai.gov.ro/en>

In jeder Region gibt es Ansprechpartner, z.B.:

Oradea: anitp.oradea@mai.gov.ro

Iasi: anitp.iasi@mai.gov.ro

HOTLINE für Ausreisewillige oder im Krisenfall:

0 800 800 678 (in Rumänien kostenlos), (00)40 21 313

31 00 (aus dem In- und Ausland)

WEITERE NÜTZLICHE KONTAKTE IN DEUTSCHLAND:

GEWERKSCHAFTEN

Der Deutsche Gewerkschaftsbund (DGB) kann beraten und zu den jeweils zuständigen lokalen Gewerkschaften vermitteln.

www.dgb.de

Spezielle Beratungsstellen für ausländische ArbeitnehmerInnen (Projekt "Faire Mobilität").

Beratung auf Rumänisch ist verfügbar in Berlin, München und Frankfurt.

www.faire-mobilitaet.de

KDA KIRCHLICHER DIENST IN DER ARBEITSWELT

Beratungsangebot der evangelischen Kirche für ArbeitnehmerInnen, unabhängig von Herkunft oder Religion
www.kda-ekd.de

Katholische Betriebsseelsorge

Beratungsangebote für ArbeitnehmerInnen, egal welcher Herkunft oder Religion, bei Problemen und Sorgen am Arbeitsplatz
www.betriebsseelsorge.de

KOK

Bundesweiter Koordinierungskreis gegen Frauenhandel und Gewalt an Frauen im Migrationsprozess e.V. – hier gibt es eine Übersicht über Beratungsstellen in ganz Deutschland sowie weitere Informationen / Expertisen und Studien zum Themenbereich Menschenhandel.
www.kok-buero.de

MIGRATIONSBERATUNGSSTELLEN

von verschiedenen Trägern wie Caritas, Diakonie, AWO, Kommunen ...
www.bamf.de

MUTTERSPRACHLICHE GEMEINDEN

Evangelische, katholische oder orthodoxe Kirchengemeinden können wichtige Orte für Betroffene sein für Kontakt und persönliche Stärkung.
Übersicht über rumänische Kirchengemeinden:
www.mitropolia-ro.de

→ NÜTZLICHE MATERIALIEN SIEHE SEITE 98

CINE SUNTEM

Recomandările / orientările din prezenta broșură au fost elaborate de patru organizații care au lucrat împreună din 2011 până în 2013 în proiectul european "O persoană informată este o persoană protejată".

AIDROM

AIDRom este o organizație ecumenică înființată în 1991 care reunește cinci biserici și acționează ca o platformă de dezvoltare comunitară și dialog interetnic. Obiectivele organizației sunt: promovarea incluziunii sociale a persoanelor marginalizate; sprijinirea femeii în scopul reintegrării sociale, din perspectiva asigurării respectării drepturilor omului și a egalității de șanse; lupta împotriva riscurilor și discriminării.

Prin programele sale, AIDRom a oferit, de-a lungul anilor, servicii cum sunt: consiliere privind drepturile pe piața muncii în centrele de la Iași, București, Cluj, Timișoara, reintegrarea grupurilor sociale în situație de risc; servicii de consolidare a capacității: formare în domeniul managementului conflictului, formare profesională pentru adulți și învățare pe tot parcursul vieții; servicii în domeniul drepturilor omului: formare în domeniul anti-discriminării; prevenirea și reinte-

grarea victimelor traficului de persoane și violenței domestice.

FUNDAȚIA LAMPAS

Fundația „Lampas” este o organizație internațională de asistență socială care funcționează sub patronajul Bisericii Reformate din Regiunea de nord-vest, din 2008. Fundația oferă următoarele servicii: educație și consiliere pentru copii dezavantajați și familiile acestora; informare cu privire la drepturile muncii, responsabilitățile de pe piața muncii și munca decentă; prevenirea traficului de persoane prin sesiuni de informare, consiliere socială pentru persoane în situație de risc, servicii de creștere a capacității diferitelor organizații pentru a putea aborda problematica traficului de persoane.

VIJ - ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU MUNCA CU ȘI PENTRU TINERI

Asociația are o istorie de 130 de ani în oferirea de servicii de sprijin pentru migranți. Asociația din Württem-

berg, cu sediul la Stuttgart oferă următoarele servicii: consiliere pentru migranți, cursuri de limbă germană și de integrare pentru femei. În centrul de informare pentru femei – FIZ, se oferă consiliere pentru migranții căsătoriți / familiile de migranți și pentru victimele traficului de persoane prin exploatare sexuală și prin muncă, în special pentru lucrătorii/muncitorii care vin din Europa de Est.

DIAKONISCHES WERK BREMEN

„Diaconia” înseamnă munca socială a Bisericilor protestante. Organizația Diakonie Bremen e.V. cuprinde și reprezintă interesele celor peste 40 de organizații membre, între care și Biserica protestantă din Bremen. În cadrul Diaconiei din Bremen lucrează 3.300 de angajați cu normă întreagă și 800 de voluntari, care asigură servicii pentru persoane cu dizabilități aflate în spital și unități de reabilitare și de îngrijire pentru persoanele vârstnice și familii. Un alt domeniu sunt proiectele care privesc comunitatea sau drepturile omului, inclusiv solidaritatea internațională și dezvoltare One World.

AUTORI

AIDROM:

Elena Timofticiuc, Otilia Serdenciuc

LAMPAS:

Otilia Vura

VIJ:

Doris Köhncke, Maria Simo

DIAKONISCHES WERK:

Dr. Jürgen Stein, Nicola Dreke

TRADUCERE

Anne Kindt, Andrina Rout, Gabriela Chiroiu

CUPRINS

PREFAȚĂ ȘI INTRODUCERE	66
1. TRAFICUL DE PERSOANE: DEFINIȚIE LEGALĂ ȘI CONDIȚII SOCIALE	68
1) LEGISLAȚIA ROMÂNĂ REFERITOARE LA MUNCA FORȚATĂ	69
2) LEGISLAȚIA GERMANĂ CU PRIVIRE LA TRAFICUL DE PERSOANE ÎN SCOP DE EXPLOATARE PRIN MUNCĂ	70
3) CONDIȚII CARE FAVORIZEAZĂ / PERMIT CA TRAFICUL DE PERSOANE SĂ SE ÎNTÂMPLE	72
2. CONDIȚII PENTRU ANGAJARE LEGALĂ ÎN GERMANIA	74
1) MUNCA SEZONIERĂ	
2) PERMISUL DE MUNCĂ	
3) LUCRĂTORII DETAȘAȚI	75
4) MUNCA PE CONT PROPRIU	
3. ELEMENTE CARE INDICĂ EXPLOATAREA PRIN MUNCĂ	76
4. ÎNDRUMĂRI PENTRU CONSILIERI	80
1) PRIMUL CONTACT	82
2) ETAPE URMĂTOARE ÎN CONSILIERE, ÎN SPECIAL ÎN GERMANIA	83
3) REVENDICAREA DREPTURILOR, ADUCEREA CAZULUI ÎN INSTANȚĂ	85
4) ETAPE URMĂTOARE ÎN CONSILIERE, ÎN SPECIAL ÎN ROMÂNIA	88
5) REINTEGRAREA VICTIMELOR ȘI PREVENIREA	89
DESCRIEREA UNUI CAZ	91
SPRIJIN CU AJUTORUL REȚELELOR	94
ADRESE UTILE	96
USEFUL MATERIAL	98

PREFAȚĂ ȘI INTRODUCERE

Proiectul „O persoană informată este o persoană protejată” – Promovarea de bune practici în activitățile de prevenire a traficului de persoane prin exploatare prin muncă printr-o rețea europeană are ca scop combaterea traficului de persoane în scopul muncii forțate, una din cele mai grave încălcări ale drepturilor omului și una din cele mai profitabile activități criminale din prezent. În anul 2000, comunitatea internațională a ajuns la un consens asupra definiției traficului de persoane în cadrul Protocolului de la Palermo. Pe lângă exploatarea sexuală, Protocolul de la Palermo recunoaște munca forțată, relațiile de tip sclavie și sclavia ca fiind forme grave ale traficului de persoane. În conformitate cu legislația germană, traficul de persoane în scopul exploatarei prin muncă, este considerat o infracțiune penală încă din 2005. Traficul de persoane depășește granițele naționale, dar nu întotdeauna. Victimele pot să fi intrat într-o țară, legal sau ilegal și pot fi exploatare în raporturi de muncă legale sau ilegale. Și cetățenii germani pot fi victime ale traficului de persoane. Traficul de persoane și exploatarea prin muncă sunt prezente la nivel mondial, deși dimensiunile reale sunt foarte greu de stabilit. Organizația Internațională a Muncii (ILO) estimează că cel puțin 2,4 milioane de oameni sunt exploatați prin muncă forțată ca urmare

a traficului de persoane. În țările industrializate, cifra este estimată la aproximativ 67.500. Este esențial ca diversele organizații și autorități (poliție, funcționari vamali, consilieri, etc.) să fie instruiți pentru a cunoaște mai bine această problemă și pentru a putea identifica un număr mai mare de persoane într-o astfel de situație. Acest proiect încearcă să identifice o abordare proactivă a cooperării dintre diferiți actori de la nivel european: biserici, sindicate, ONG-uri, instituții publice pentru a se putea angaja în combaterea traficului de persoane în scopul muncii forțate.

CE URMĂRIM?

Prin activitățile desfășurate în cadrul proiectului urmărim să facem practicile existente vizibile, să analizăm posibilitățile de a le transfera în alte țări și de a îmbogăți baza de date și informații a Uniunii Europene în ceea ce privește traficul de persoane pentru muncă forțată. Sperăm, ca prin aceste activități, să contribuim efectiv la realizarea obiectivului general al proiectului, acela de a combate traficul de persoane pentru muncă forțată prin crearea unei rețele interdisciplinare la nivel european formată din actori publici și actori de la nivelul societății civile. Unul dintre cele mai importante

obiective ale proiectului este: transpunerea modelului de bune practici identificat pe parcursul implementării proiectului într-o broșură multilingvă care să promoveze bunele practici la nivel de prevenire, identificare și asistență a victimelor traficului de persoane în scop de exploatare prin muncă; crearea unei rețele inter-instituționale între România și Germania, care vizează cu precădere următoarele regiuni specifice: Iași, Oradea și Stuttgart, Bremen.

CUI NE ADRESĂM?

Cooperarea europeană dintre organizații neguvernamentale specializate și societatea civilă, care este inițiată prin acest proiect, va aduce noi actori care vor contribui la crearea unei rețele puternice și active de luptă împotriva traficului de persoane în scopul muncii forțate. Broșura este un instrument de combatere a traficului de persoane în scopul muncii forțate care poate fi utilizat de diferiți actori: lucrători sociali, reprezentanți ai ONG-urilor, activiști locali, centre diaconale, angajatori, sindicate, și alții. Ne adresăm în mod special centrelor de consiliere care lucrează cu persoane care au nevoie de informare în ceea ce privește angajarea în muncă în condiții de siguranță și fără riscuri de trafic de persoane.

CAPITOLUL 1 TRAFICUL DE PERSOANE: DEFINIȚIE LEGALĂ ȘI CONDIȚII SOCIALE

“Traficul de ființe umane este o infracțiune gravă și reprezintă o încălcare gravă a drepturilor omului, ceea ce poate fi catalogat drept o formă modernă de sclavie.”⁽¹⁾

Potrivit definiției UE, traficul de persoane constituie o infracțiune împotriva libertăților persoanei, manifestată sub forma unui fenomen complex și dinamic existent la nivel transnațional. Acest fenomen este una din principalele probleme ale Europei. Este o versiune modernă a comerțului cu sclavi care ridică serioase probleme de drept penal. Ființele umane sunt tratate ca o marfă care poate fi vândută și cumpărată. Persoanele traficate sunt, de obicei, forțate să muncească în industria sexului, în agricultură sau ateliere, în construcții, muncă la domiciliu, hoteluri, abatoare și altele, invizibile, fiind plătite cu salarii mizere sau deloc.

Din perspectiva drepturilor omului, traficul de persoane reprezintă o încălcare a statutului fundamental al existenței umane, a persoanei umane în sine – statut din care derivă toate libertățile și drepturile omului. Victima este lipsită de orice drepturi, este transformată într-un obiect negociabil și manevrabil și folosită în orice scop și condiții, la fel ca orice altă marfă și cu valoarea estimată a acesteia.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/anti-trafficking/setion.action?sectionId=90963548-0cf3-43e1-8e59-4bce1b03192d§ionType=LIST_ENTITIES_SQUARE_IMAGES [decembrie 2012]

Uniunea Europeană a lansat un program anti-trafic comun, ale cărui rezultate sunt materializate în diverse legi, declarații, convenții și recomandări din partea instituțiilor Europene. Planul UE referitor la bune practici, standarde și proceduri de combatere și prevenire a traficului de persoane a fost publicat în Buletinul Oficial al Uniunii Europene, nr. C 311 din 9 decembrie 2001, și reprezintă și în prezent cea mai importantă „măsură comunitară” împotriva traficului de persoane.

DEFINIȚIA TRAFICULUI DE PERSOANE (PROTOCOLUL DE LA PALERMO – NAȚIUNILE UNITE)⁽²⁾

Protocolul de la Palermo, al Națiunilor Unite definește traficul de persoane ca fiind: „Traficul de persoane reprezintă „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor, prin amenințări de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia, în scopul exploatării”.

Considerat din perspectiva drepturilor omului, traficul

⁽²⁾ [http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menu/](http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html?ref=menu/ [decembrie 2012]) [decembrie 2012]

include sclavia, munca forțată, violența, abuzul de încredere, agresiunea fizică și psihică asupra unei persoane.

1) LEGISLAȚIA ROMÂNĂ REFERITOARE LA MUNCA FORȚATĂ

În conformitate cu art. 42(1) din Constituția României, „munca forțată este interzisă”. Orice persoană, în virtutea drepturilor și libertăților sale recunoscute, are capacitatea de a alege liber munca pe care dorește să o facă, în funcție de pregătirea și competențele pe care le are. Orice alt act contrar, care are ca scop supunerea persoanei la o muncă forțată reprezintă o gravă încălcare a libertății umane.

Legea nr. 678/2001 este principalul instrument de politică penală în ceea ce privește traficul de persoane din punct de vedere juridic. Ca legislație specifică care acoperă incriminarea traficului de persoane, această lege se concentrează pe două direcții: combaterea și prevenirea traficului de persoane. Astfel, exploatarea prin muncă a unei persoane este definită ca fiind:

- Executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, de salarizare / remunerare, de sănătate și securitate.
- Ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire.

Victimele sunt obligate prin diverse metode coercitive, de la violență fizică, intimidare, șantaj sau abuz sexual până la a fi forțate să lucreze mult peste numărul legal de ore de muncă, pentru o plată nesemnificativă și în condiții dificile și periculoase.

În ceea ce privește traficul de persoane în scop de exploatare prin muncă, România este considerată ca fiind țară de origine, tranzit dar și de destinație pentru rețele de trafic care operează din Asia, Moldova și Ucraina. Potrivit Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane (ANITP), în anul 2011 au fost instrumentate 810 dosare din care 254 de traficanți au fost trimiși la închisoare. Marea majoritate a victimelor identificate în anul 2011 au fost traficate în afara granițelor României, respectiv 72%. Diferența de 28% au fost traficate pe teritoriul României, mai ales în domeniul agriculturii

și construcțiilor, dar și în munca la domiciliu. Traficul intern pentru muncă forțată a început să fie un fenomen în România în 2012. Datorită crizei economice pronunțate, foarte mulți oameni și-au pierdut locurile de muncă iar sărăcia i-a determinat să accepte să lucreze pe piața neagră, mai ales în agricultură, industria textilă, muncă la domiciliu, etc.

2) LEGISLAȚIA GERMANĂ CU PRIVIRE LA TRAFICUL DE PERSOANE ÎN SCOP DE EXPLOATARE PRIN MUNCĂ

Codul Penal german conține o lege care se referă la traficul de persoane în scop de exploatare prin muncă. Cu toate acestea, în conformitate cu această lege, în prezent este foarte greu de demonstrat traficul de persoane în scop de exploatare prin muncă. În 2011, numai 13 cazuri au fost înaintate instanțelor de judecată. În situațiile în care se presupune că este trafic de persoane dar nu poate fi demonstrat, există posibilitatea de a demonstra exploatarea severă în scop de muncă, ceea ce este considerat a fi o infracțiune (vezi capitolul 4.3).

PARAGRAFUL 233, CODUL PENAL GERMAN (§233 STGB) TRAFICUL DE PERSOANE ÎN SCOPUL EXPLOATĂRII PRIN MUNCĂ

(1) Orice persoană care abuzează de o altă persoană aflată într-o situație dificilă sau de neajutorare generată de faptul că se află într-o țară străină prin a o supune la sclavie, servitute sau muncă forțată sau pe care o determină să muncească pentru el / ea sau pentru o terță persoană, în condiții de lucru care sunt în mod evident în discrepanță cu condițiile de lucru ale altor lucrători care fac aceeași muncă sau o muncă similară, este pasibilă de pedeapsă cu închisoare de la șase luni la zece ani. Orice persoană care supune o altă persoană sub douăzeci și unu de ani la sclavie, servitute sau muncă forțată sau pe care o determină să muncească după cum s-a menționat mai sus, va suporta aceeași pedeapsă.

(2) Tentativa se pedepsește.

Traficul de persoane nu presupune neapărat trecerea unei frontiere. Este posibil ca cei afectați să fi locuit în țara respectivă înainte de a stabili un contact cu exploatatorii; chiar și cetățenii respectivei țări pot fi afectați de traficul de persoane.

Dificultatea / vulnerabilitatea sau neajutorarea

într-o anumită situație nu se limitează la violență sau la amenințare cu violența. Lipsa resurselor financiare (a banilor), lipsa unei locuințe sau teama de expulzare pot fi considerate situații dificile / de vulnerabilitate.

Situația străinilor: dificultățile care decurg din această situație înseamnă necunoașterea limbii, lipsa de acces la resurse financiare (bani), dependența de exploatarea pentru cazare și masă, lipsa de contacte sociale, necunoașterea drepturilor și a serviciilor de sprijin.

Munca forțată: acest lucru înseamnă prestarea unei munci în contul și pentru a achita o datorie reală sau pretinsă pentru, de exemplu, găsirea unui loc de muncă, obținerea documentelor (permis de muncă, licență de comercializare), transport, cazare și altele. Însă, între serviciile prestate și suma de bani primită există un dezechilibru major și datoria directă către creditor sau angajator continuă să crească, iar munca trebuie prestată până la achitarea acesteia.

De obicei, principala dovadă a muncii forțate este mărturia victimelor, însoțită de alte elemente doveditoare, de exemplu, fotografiile, mesaje telefonice sau alte elemente care pot demonstra relația dintre angajat și angajator. Deseori, este foarte dificil să se facă diferența între diferitele etape ale exploatării: muncă la negru, muncă în condiții de exploatare, exploatare severă la locul de muncă sau trafic de persoane. Nu există niște granițe clare între aceste etape și, deseori, aceste etape reprezintă doar pași consecutivi ai unui proces de exploatare. De asemenea, pentru a descrie același fenomen se folosesc termeni diferiți: muncă forțată, exploatarea prin muncă, exploatarea forței de muncă și trafic de persoane.

3) CONDIȚII CARE FAVORIZEAZĂ / PERMIT CA TRAFICUL DE PERSOANE SĂ SE ÎNTÂMPLE

În ceea ce privește țările de origine, cum este România, dincolo de și pe lângă cauzele de natură economică, apariția traficului de persoane este, în primul rând, efectul unei funcționări defectuoase a instituțiilor statului care nu sunt capabile să formuleze un răspuns adecvat la noile probleme și provocări. Există o serie de cauze care generează și susțin fenomenul de trafic de persoane, între care, cele mai importante sunt:

STANDARDE ECONOMICE ȘI SOCIALE SCĂZUTE

Condițiile economice precare a multora dintre oameni, îi face pe aceștia vulnerabili la traficul de persoane. Acest lucru înseamnă că lipsa de mijloace care să le asigure o minimă existență îi transformă pe acești oameni în victime ale traficului, în diverse domenii și prin multe forme de exploatare.

ȘOMAJUL / LIPSA OPORTUNITĂȚILOR DE MUNCĂ

Criza economică conduce, aproape peste tot, la o creștere fulminantă a inflației, pierderea piețelor de

desfacere a bunurilor și produselor și, prin urmare, la șomaj. În condițiile actuale de instabilitate și dificultate economică din România, pentru foarte mulți oameni, mai ales pentru cei cu nivel educațional și profesional scăzut, este aproape imposibil să-și găsească un loc de muncă în țară, motiv pentru care aceștia pleacă în străinătate în căutarea unui loc de muncă. Dar, chiar dacă reușesc să-și găsească un loc de muncă în străinătate, aceștia nu sunt angajați cu contracte de muncă corespunzătoare, sunt plătiți, de regulă, foarte puțin și sunt supuși unor diverse forme grave de discriminare de către angajatori. De asemenea, persoanele, atât din mediul urban, cât și din cel rural, pot deveni victime ale traficului: victimele din mediul rural din cauza lipsei de informare și a nivelului, în general, scăzut de educație; victimele din mediul urban nu au capacitatea de a selecta din cantitatea mare de informații și din ofertele de muncă care ajung la ele prin diverse canale dubioase.

GLOBALIZAREA

Globalizarea implică libera circulație a mărfurilor, serviciilor și oamenilor care se deplasează dintr-o parte în alta a lumii într-un interval de timp foarte scurt.

Acest lucru are ca rezultat eliminarea limitelor financiare și politice și se caracterizează prin acorduri și alianțe internaționale, de nivel mondial. Infracții și rețelele de crimă organizată au exploatat la maximum această „nouă ordine mondială”, iar consecințele sunt ca cele constatate în disfuncțiuni ale industriei financiare, dezvoltarea rapidă a crimei organizate, împărțirea pe zone precise de influență, mobilitate de deplasare dintr-o regiune în alta și dintr-o țară în alta.

LIPSA DE INFORMARE

Un alt factor care favorizează traficul de persoane pentru exploatare prin muncă constă în lipsa de informare despre metodele folosite de traficanți. Deși traficul de persoane este deja un fenomen din ce în ce mai vizibil și deși s-au realizat o serie de campanii cuprinzătoare de informare și conștientizare, încă se mai constată o lipsă de informare și nevoia de a se adresa celor mai vulnerabile persoane și celor care sunt expuși unor riscuri majore de trafic de persoane. Dar, chiar și cei bine informați consideră „că mie nu mi se poate întâmpla”. Pentru a complica și mai mult lucrurile, deseori, traficanții, pentru a-și face cunoscute ofertele de muncă se folosesc de persoane de încredere – un vecin, o rudă,

un prieten. În aceste condiții, chiar și persoanele informate despre pericolul traficului de persoane au încredere în oferta primită și consideră că este corectă.

PROFIT PENTRU TRAFICANȚI ȘI SOCIETĂȚI

Traficul de persoane este considerat o infracțiune foarte profitabilă, alături de traficul de arme și de droguri. În plus, pe lângă traficanți, au de câștigat economia și societățile din țările de destinație pentru că un cost foarte mic pentru muncă are ca rezultat preturi mici ale produselor și serviciilor. În Germania acest lucru este demonstrat în sectorul construcțiilor, în sectorul privat și industria cărnii, și acestea sunt doar câteva exemple.

CAPITOLUL 2 CONDIȚII PENTRU ANGAJARE LEGALĂ ÎN GERMANIA

Pentru detalii referitoare la angajarea în Germania, vă rugăm consultați broșura “O persoană informată este o persoană protejată – Ce trebuie să știm pentru a lucra în Germania în condiții de siguranță?”, disponibilă în limba română, germană și engleză. De asemenea, vezi broșura publicată de Institutul german pentru drepturile omului, disponibilă numai în limba germană (vezi capitolul “materiale utile”).

1) MUNCA SEZONIERĂ

Cetățenii din România, Bulgaria și Croația pot sta în Germania până la șase luni pe an calendaristic angajați într-o muncă sezonieră. Acest lucru se referă numai la angajarea în anume domenii: agricultură și domeniul forestier, hotel și catering, sectorul de prelucrare a fructelor și legumelor, și domeniul de debitare a lemnului (gater). Pentru a presta o muncă sezonieră, muncitorii români și bulgari nu au nevoie de permis de muncă. Pentru cetățenii croați este nevoie de permis de muncă și de permis de ședere. Muncitorii sezonieri au aceleași drepturi legale ca și muncitorii germani.

2) PERMISUL DE MUNCĂ

Până la sfârșitul anului 2013, muncitorii din România și Bulgaria mai au încă nevoie de permis de muncă pentru a se angaja în Germania, permis care se numește Arbeitserlaubnis-EU. Excepție: persoanele cu studii universitare care doresc să muncească în conformitate cu pregătirea lor și persoanele care fac un stagiu de pregătire profesională (de cel puțin 2 ani, în conformitate cu sistemul german). Biroul internațional pentru plasare de forță de muncă (ZAV) și Biroul federal pentru forța de muncă au autoritatea de emite aceste permise, cererea de eliberare permis de muncă fiind depusă la ZAV (www.zav.de). Cererea de eliberare a unui permis de muncă trebuie însoțită de următoarele documente:

O descriere a poziției, permis de muncă provizoriu (neseminat), copie a certificatului de înregistrare și a pașaportului angajatului, și un CV, însoțit de toate documentele de studii care atestă calificarea. Informații suplimentare pot fi găsite pe pagina web a ZAV la adresa www.zav.de > Arbeitsmarktzulassung (permis de muncă) sau se pot obține la telefon (+49)(0)228-7132000.

NB: Permisul de muncă se acordă inițial pentru un anume loc de muncă și este valabil numai pentru acel loc de muncă. După 12 luni, se poate elibera un permis de muncă general.

3) LUCRĂTORII DETAȘAȚI

Lucrătorii din statele membre ale Uniunii Europene și din alte câteva țări specificate pot fi detașați pentru a lucra în Germania pe baza unor contracte de muncă cadru sau a unor contracte temporare de muncă. În aceste situații, legislația germană este parțial valabilă și, de aceea, se recomandă sprijin și consultare din partea sindicatelor. Astfel, un permis de muncă UE este necesar numai pentru un angajat detașat în Germania cu contract de muncă în domeniul imobiliar, servicii de curățenie și decorațiuni interioare.

Sunt aplicate în mare măsură condițiile de angajare ale țării UE în care angajatorul își are sediul principal. Cu toate acestea, în același timp, aceste condiții trebuie să fie în conformitate cu condițiile de muncă minime valabile pe teritoriul Germaniei, în măsura în care acestea sunt reglementate prin lege (de exemplu, număr maxim

de ore de lucru, număr minim de zile de concediu, reglementările de siguranță și protecție).

4) MUNCA PE CONT PROPRIU

Cetățenii din statele membre ale Uniunii Europene pot să lucreze pe cont propriu în Germania, inclusiv cetățenii din România și Bulgaria. Aceștia trebuie să se înregistreze la Registrul Comerțului și să primească o licență de liberă practică. Taxele pentru a obține o astfel de licență sunt între 15 și 65 Euro, în funcție de localitate. De asemenea, se recomandă și înregistrarea la Administrațiile financiare și, bineînțeles, plătirea unui impozit pe veniturile realizate.

NB: Muncă pe cont propriu falsă: se consideră că o persoană lucrează pe cont propriu numai dacă acea persoană face dovada că a prestat servicii pentru mai mulți clienți pe parcursul unui an. Dacă persoana lucrează numai pentru un singur / anume client, atunci se consideră că este muncă pe cont propriu falsă.

CAPITOLUL 3 ELEMENTE CARE INDICĂ EXPLOATAREA PRIN MUNCĂ

Traficul de persoane și exploatarea prin muncă nu sunt întotdeauna ușor de recunoscut. Multe dintre cazuri nu sunt recunoscute iar altele sunt descoperite din întâmplare, de exemplu, la o verificare la frontieră sau la o sesiune de consiliere pentru alte probleme. Nici exploatarea și nici munca forțată nu sunt evidente, la prima vedere. Exploatarea poate exista și se poate menține prin presiune chiar și în condiții aparent „normale de muncă”. Deseori, această presiune nu înseamnă neapărat violență fizică, ci forme de amenințare și intimidare mai subtile.

Situația este și mai mult complicată de faptul că persoanele în cauză nu se percep pe sine ca fiind victime ale coerciției sau exploatării: acestea se consideră vinovate pentru situația în care se află, considerând că au avut, pur și simplu, ghinion, și că nimic nu le poate ajuta. De aceea, rareori caută sprijin ci, mai degrabă, se retrag și se închid, fără a spune nimănui despre ceea ce li s-a întâmplat.

Centrele de consiliere pot identifica victimele printr-o analiză a condițiilor de muncă și de viață a persoanelor în cauză. Circumstanțele prezentate în cele ce urmează pot reprezenta indicii ale traficului de persoane și/ sau exploatării prin muncă.

EXPERIENȚA PERSONALĂ

Victimele traficului de persoane au, deseori, o experiență personală care poate contribui la intrarea respectivei persoane într-un proces de trafic de exemplu, sărăcie, datorii, lipsa unui loc de muncă sau a unor oportunități educaționale / profesionale, excludere socială, discriminare, neglijență sau abuz în familie, lipsă de cunoștințe în ceea ce privește drepturile, obligațiile și reglementările în domeniul migrației și liberei circulații.

RECRUTAREA ȘI CONTRACTUL DE MUNCĂ

Înainte de a începe o muncă în Germania, se fac promisiuni false, de exemplu, în ceea ce privește valoarea salariului. În același timp, nu se dau deloc informații, sau se dau informații foarte puține sau incorecte despre locul de muncă și despre sarcinile ce urmează a fi îndeplinite de o persoană la acel loc de muncă. Uneori, contractul de angajare în muncă este fals iar angajații nu primesc nimic altceva decât o licență comercială din partea angajatorului, ca și cum respectiva persoană ar lucra pe cont propriu. Contractul de muncă este deseori

întocmit numai în limba germană, pe care persoana în cauză nu o înțelege. În unele situații, există două variante ale contractului: una pentru autorități și alta pentru angajat.

PRESIUNE ȘI COERCIȚIE ÎN RELAȚIA DE MUNCĂ

Odată ajunși în Germania, este foarte clar că munca este mult mai grea și mult mai periculoasă decât promisiunea făcută, că trebuie îndeplinite și alte sarcini sau că numărul de ore de muncă este mult mai mare. Asupra angajatului se exercită presiunea de a rămâne în acel loc de muncă și de a-și îndeplini toate sarcinile indiferent de condiții, cerându-i-se taxe (fictive) foarte mari pentru un loc de cazare, transportul în Germania, documentele necesare (permis de muncă, contract) pentru care trebuie să muncească în plus pentru a le achita sau care i se rețin din salariul convenit. În unele cazuri, apare și amenințarea cu sau chiar folosirea violenței fizice. Alteori, lucrătorul este amenințat cu denunțarea către autorități sau cu mutarea într-un alt loc de muncă, cu condiții de muncă mult mai rele. Există situații când angajații nu-și cunosc angajatorii ci numai pe „asistenții” acestora.

SALARII

Salariile sunt, în mod frecvent, prea mici (în Germania, o muncă pentru un salariu mai mic de două treimi decât salariul normal este considerată ca fiind muncă în condiții de exploatare). Deseori, nu există nici un stat de plată sau, dacă există, este incorect iar salariile sunt plătite în numerar. În plus, se folosesc diverse tactici de întârziere: din diverse motive, salariile nu pot fi plătite în respectiva lună sau pot fi plătite doar parțial. Cei afectați, continuă să muncească cu speranța că își vor primi salariile restante în luna următoare când – din nou – fie nu primesc nimic, fie primesc o plată parțială. De multe ori, salariile sunt plătite către o terță persoană, la care angajatul nu are nici un fel de acces. Se practică uneori și „deducerea” din salariu ca penalizare pentru abateri (presupuse).

TIMPUL DE LUCRU

De regulă, se lucrează permanent un număr mare de ore de muncă pe zi, fie fără pauze sau cu pauze foarte scurte și fără zile libere.

SARCINI

Deseori, angajații trebuie să îndeplinească sarcini, altele decât cele convenite (de exemplu, muncă suplimentară în gospodăria / casa angajatorului), sau trebuie să procure o serie de materiale (de exemplu, materiale de curățenie), în ciuda salariilor foarte mici.

PROTECȚIA

Absența de la muncă din motive medicale sau controlul medical la un doctor nu sunt permise; nu există echipament adecvat de protecție și, în cazul unui accident de muncă, nu beneficiază de tratament medical. Deseori, lucrătorii care au suferit accidente și sunt răniți, sunt trimiși înapoi acasă cât se poate de repede.

DEPENDENȚĂ ȘI CONTROL

Persoanele afectate sunt dependente de „angajatorii” lor: deseori locuiesc acolo unde muncesc și, dacă refuză să accepte condițiile, sunt evacuate din locul unde sunt cazate. De regulă, condițiile de cazare într-un astfel de loc de cazare sunt extrem de proaste, de exemplu, li se închiriază saltele la prețuri foarte mari. În general, lucrătorii nu cunosc limba germană, nu au acces la ser-

vicii de internet și telefon, nu cunosc alte persoane și nu cunosc locul unde se află și împrejurimile. Nu știu ce drepturi au, nu au cunoștință despre nici o organizație de sănătate sau de sprijin. Astfel încât, sunt total dependenți de angajatorii lor care sunt singurul punct de legătură / contact.

DATORIA

Persoane în cauză se găsesc într-o relație de obligație forțată de muncă față de angajatorul lor și/sau de agențiile de plasare de forță de muncă: ele trebuie să dea înapoi sume mari de bani (deseori fictive) pentru cazare, masă, haine de lucru, transport, plasare într-un loc de muncă, etc. și, prin urmare, sunt obligate să continue să muncească.

ÎNȘELAREA ȘI PROBLEMA DOVEDIRII

Foarte frecvent, nu există nici un contract de muncă la care lucrătorii să poată face referire cu privire la niște lucruri agreeate de comun acord. Deseori, muncitorii își primesc salariile în numerar și, ulterior, nu pot dovedi ce plată, cât de mare sau cât de mică, au primit. În unele cazuri, muncitorii cred că au un contract de

muncă, când, de fapt, singurul lucru pe care-l primesc este doar o licență comercială. Dar, și dacă un contract de muncă există, acesta este întocmit, de obicei, în limba germană, și angajații nu îl înțeleg. Prin semnarea contractului, muncitorii sunt de acord cu prevederile contractului dar și cu condițiile suplimentare (de exemplu, certificatele de creanțe / datorii), fără a-și da seama ce semnează de fapt.

IMPORTANT: Consimțământul unei victime în cazul unui contract de muncă în condiții de exploatare, consimțământ dat sub înșelăciune, constrângere, abuz sau alte mijloace, este irelevant și nu îi protejează pe exploatarea de urmărire penală!

CAPITOLUL 4 ÎNDRUMĂRI PENTRU CONSILIERI

Procesul de consiliere poate începe în țara de destinație (cum este Germania) și poate continua în țara de origine (cum este România).

IDENTIFICAREA VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE ⁽³⁾

Identificarea victimei este prima etapă; scopul este de a determina dacă o persoană este victimă a traficului și de a asigura acces la asistență de specialitate și protecție.

ROLUL CENTRELOR DE CONSILIERE

Rolul intervenției și consilierii este, în primul rând, de a sprijini beneficiarul pe întreaga durată a procesului de luare a unei decizii: mai întâi, persoana respectivă trebuie ascultată cu atenție și ceea ce spune trebuie luat în serios. Deseori, este pentru prima dată când o astfel de persoană spune cuiva ceea ce i s-a întâmplat. Consilierul o ajută să-și reamintească, să identifice problemele și îi oferă informații necesare pentru a-și evalua situația – de exemplu, acțiunile ce trebuie făcute din

punct de vedere juridic și consecințele acestora. Cu astfel de informații și cu puterea de a decide, persoanele pot hotărî singure ceea ce doresc să facă: pot decide să continue să lucreze, pentru că au nevoie de acei bani și nu există alte alternative; pot să acționeze pentru recuperarea salariilor reținute; pot depune plângere la poliție și se pot adresa instanțelor (tribunal industrial sau chiar unui tribunal penal); se pot întoarce cât mai repede în țară sau pot rămâne în Germania să-și caute un alt loc de muncă.

IMPORTANT: chiar dacă o persoană decide să se întoarcă în țară, tot poate să-și revendice drepturile în Germania. În acest scop, poate solicita sprijin la centrele de consiliere din România care cooperează cu ONG-uri germane. Cazurile care implică consultanță juridică și alte acțiuni legale trebuie întotdeauna transmise unor reprezentanți juridici calificați sau sindicatelor.

STATUTUL LEGAL DE VICTIMĂ

Trebuie ținut seamă de faptul că în cazurile de exploatare prin muncă, statutul legal al acestor persoane poate fi neclar – datorită prestării unei munci la negru,

⁽³⁾ "Guide to the new UN trafficking protocol" de Janice G. Raymond, Coalition Against Trafficking in Women, SUA, 2001.

ele însele pot deveni pasibile de urmărire penală, de comiterea infracțiunii de a fi rămas în respectiva țară fără autorizație și de a fi lucrat fără permis de muncă! De aceea, este necesară o foarte atentă considerare a fiecărei situații, mai ales dacă și când este necesară intervenția poliției.

CONDIȚIA PSIHOLICĂ A VICTIMEI

Urmarea total neașteptată a unei experiențe în care o persoană este traficată și/sau exploatată, chiar de către persoane de încredere, este trauma și șocul emoțional, precum și stresul post-traumatic. Simptomele pot să apară înainte, în timpul și după experiența de exploatare și / sau de trafic. Persoanele într-o astfel de situație traversează o serie de faze:

NEGAREA – înseamnă refuzul de a conștientiza ceea ce s-a întâmplat cu adevărat, încercând să se auto-convingă că totul este la fel ca înainte de a se întâmpla traficul / exploatarea;

FURIA – se poate manifesta în diverse moduri: persoana se poate considera vinovată sau poate da vina pe altci-

neva pentru situația traumatizantă prin care a trecut sau poate să manifeste episoade de violență;

NEGOCIEREA – este faza când victima încearcă să înțeleagă și să accepte statutul în care se află în acel moment;

DEPRESIA – este faza în care persoana are sentimentul că e pierdută și simte că este incapabilă să iasă din starea de exploatare. Își pierde interesul pentru tot ce se întâmplă în jur, izbucnește în plâns în mod repetat și consideră că-și merită pedeapsa pe care o primește.

1) PRIMUL CONTACT

Prima impresie despre o persoană este foarte importantă. Iată câteva prime indicii vizibile care pot arăta că o persoană a fost traficată / exploatată:

- Este persoana într-o stare fizică proastă, având un aspect fizic neglijent?
- Prezintă persoana semne de lipsă de somn și de alimentație sau de maltratare?
- Pare persoana să fie nervoasă și înspăimântată / speriată sau apatică și absentă?
- Pare persoana să fi fost instruită ce anume să spună și se teme să vorbească deschis?
- Dă persoana impresia că nu înțelege foarte clar ce anume i se cere sau i se explică?
- Are persoana probleme în a-și reaminti evenimentele prin care a trecut?

- Izbucnește persoana în lacrimi de fiecare dată când cineva i se adresează?
- Afișează persoana lipsa cunoașterii limbii sau a locului?
- Are persoana bani puțini sau nu are deloc?
- Persoana nu are un pașaport sau alte documente de identificare (carte de identitate)?
- Locuiește persoana acolo unde și muncește (dormind pe saltele, într-o cameră cu mai multe persoane)?
- Poartă persoana îmbrăcăminte adecvată condițiilor meteorologice?

În timpul **primelor sesiuni de consiliere**, trebuie clarificate o serie de aspecte, de care depind și pot afecta procedurile ulterioare.

- Este nevoie de un interpret?
- Este persoana încă angajată?

- Care este statutul legal al persoanei?
- Cetățean UE: a avut persoana nevoie și are un permis de muncă?
- Cetățean non-UE: se verifică dacă persoana a avut un permis de ședere și dacă acesta a expirat odată cu angajarea sa în muncă.
- În cazul în care o persoană a fugit: este în siguranță? Este căutată de „angajator” pentru a o aduce înapoi la muncă? Trebuie să-și schimbe cardul SIM al telefonului mobil? Are un loc sigur în care să locuiască? Dacă nu se poate întoarce la locul unde a locuit până atunci, unde poate să locuiască (cu prieteni, la adăposturile sociale pentru situații de urgență existente în acea localitate, la hotel) și cine plătește? Are nevoie de hrană?
- Are nevoie de îngrijire medicală? (dureri acute sau boli netratate)
- Este suportul psihologic necesar sau posibil?

2) ETAPE URMĂTOARE ÎN CONSILIERE, ÎN SPECIAL ÎN GERMANIA

Următorii pași trebuie urmați – în caz de suspiciune/îndoială, vă rugăm contactați centrele de consiliere specializate pentru trafic de persoane (vezi secțiunea “contacte utile”):

- Pentru fiecare persoană, se va aplica un **management individual de caz**, în care pașii și cooperarea cu terțe părți (de exemplu, medici, avocați, centre de plasare a forței de muncă, etc.) se planifică și se monitorizează la nivel individual.
- Dacă persoana este încă angajată: **se strâng dovezi și documentație.**
- **Agenții de ocupare a forței de muncă / centre de plasare a forței de muncă.**
Cetățeni UE: dacă angajarea în muncă s-a terminat, beneficiarul trebuie să se înscrie la o agenție de ocupare a forței de muncă / centru de plasare a forței de muncă pentru a-și menține statutul de rezident (una din condițiile libertății de mișcare este „căutarea unui loc de muncă”). În funcție de

perioada lucrată și demonstrată cu documente, beneficiul poate avea dreptul la ajutor de șomaj sau ajutor social.

- **Consiliere juridică se face** în colaborare cu un avocat pentru stabilirea pașilor legali ce trebuie parcurși ulterior. Trebuie analizat cu mare atenție dacă intervenția poliției este recomandabilă. Odată ce sunt identificate probe clare / concrete de trafic de persoane sau exploatare prin muncă, victimele beneficiază de protecție, indiferent de statutul lor rezidențial inițial și indiferent dacă au sau nu permis de muncă.
- Ce fel de **asistență financiară** este disponibil? Un voucher pentru consiliere juridică inițială (Beratungsschein), ajutor financiar (Prozesskostenhilfe) pentru procedurile judiciare, bilete de călătorie pentru întoarcerea în țara de origine? Dacă procurorii sau poliția suspectează că este vorba despre trafic de persoane sau exploatare gravă prin muncă, victima are dreptul la ajutor social (în conformitate cu SGBII sau cu AsylBLG, legea cu privire la solicitanții de azil).

- În cazul în care beneficiarul dorește să se întoarcă imediat în țara sa, beneficiarului trebuie să i se indice un contact cu o organizație neguvernamentală specializată din regiunea în care dorește să se întoarcă. În acest fel, sprijinul acordat poate continua iar revendicarea drepturilor se poate realiza în mod coordonat (pentru România, vezi secțiunea “adrese utile”). De asemenea, autoritățile, cum este ANITP, Agenția Națională împotriva traficului de persoane, pot fi de ajutor. Agenția are birouri regionale în toată țara care funcționează cu un ofițer de poliție, psiholog și asistent social.

STRÂNGEREA DE DOCUMENTE ȘI DE DOVEZI

Este foarte important să se strângă cât mai multe documente care să demonstreze înșelăciunea și exploatarea pentru a întocmi un dosar cât mai complet pentru a fi prezentat spre judecată unui tribunal. Angajatul trebuie:

- Să păstreze un istoric / jurnal al tipurilor de muncă efectuate, al numărului de ore lucrate pe zi, ideal ar fi să existe însemnări despre ce anume muncă

a făcut și pentru cât timp, inclusiv dacă a lucrat seara, noaptea și în zilele de week-end.

- Să obțină informații despre angajator: numele complet, adresa, detalii de contact, denumirea firmei / companiei, o carte de vizită, numere de telefon, etc.
- Să aibă notate nume complete și detaliile de contact ale persoanelor martore la munca pe care a făcut-o: colegi, vecini, etc. și să le întrebe dacă sunt pregătite să depună mărturie.
- Să strângă documente doveditoare: contract de muncă, fișe de pontaj, chitanțe, mesaje pe telefon.
- Să facă fotografii care să ilustreze condițiile grele de lucru sau locul unde își desfășura munca, locul de cazare, mașinile folosite pentru transportul lucrătorilor, și altele.
- Să verifice dacă există vreo evidență cu privire la sumele de bani care i-au fost reținute din salarii. State de plată? Chitanțe pentru primirea sumelor în numerar? Extrase de cont bancare?

3) REVENDICAREA DREPTURILOR, ADUCEREA CAZULUI ÎN INSTANȚĂ

Mulți dintre cei afectați nu au curajul să spună despre experiența pe care au avut-o și să-și revendice drepturile. Ei se simt încă datori față de agenții lor care, au vrut să-i ajute sau se tem de poliție. Consilierii trebuie să accepte aceste puncte de vedere, chiar dacă se dorește aducerea exploatatorilor în fața instanței.

În cazul în care o persoană deține suficiente dovezi, poate da în judecată pe exploatator la Tribunalul penal (Strafgericht) sau își poate revendica drepturile prin plângere la Tribunal, Instanța civilă (Zivilgericht), de exemplu, poate cere daune morale sau despăgubiri bănești, sau poate depune plângere la Tribunalul Muncii (Arbeitsgericht) pentru revendicarea salariului.

Pe lângă consilierea și sprijinul primit din partea unui avocat, beneficiarul mai are nevoie și de sprijinul unui centru de consiliere, pentru că procesul este unul dificil și de lungă durată. Pentru a putea face față problemelor și provocărilor întregului proces de investigație, este nevoie de sprijin la nivel personal, legal dar și psihologic și medical.

IMPORTANT: într-un proces, victima traficului de persoane este acuzator dar, în același timp, este și victima

unor abuzuri fizice, morale și materiale. Un centru de consiliere poate oferi sprijin pentru victimă, dar nu-l poate pedepsi pe exploatator!

BAZA LEGALĂ DE REVENDICARE A DREPTURILOR ÎN GERMANIA: EXPLOATARE GRAVĂ PRIN MUNCĂ

Demonstrarea traficului de persoane s-a dovedit a fi foarte dificilă încă de la introducerea paragrafului 233 din Codul penal german în 2005. Aproape toate cazurile se întemeiază pe mărturiile victimelor. Documentele, foarte bine întocmite de exploatatori, sentimentele complexe de anxietate, precum și sentimentul de rușine, perceput ca eșec personal, al victimelor în cauză, complică foarte mult un astfel de proces. Dar, chiar dacă demonstrarea traficului de persoane nu este posibilă, este totuși posibil să se găsească o legătură cu exploatarea severă prin muncă și, astfel, drepturile lucrătorilor să fie protejate. Elementul cheie în această situație este dezechilibrul dintre munca prestată și plată și / sau condițiile de muncă, și nu munca forțată.

PARAGRAF 291 CODUL PENAL GERMAN (§291 STGB): FURT DIN SALARIU (EXTORCARE)

Dacă salariul plătit reprezintă mai puțin de două treimi din salariul standard pe plan local sau din valoarea stabilită de sindicat, acest caz se poate considera ca fiind un „împrumut cu extorcare de fonduri”, sau un furt din salariu. Astfel de pierderi din salarii se pot reclama la tribunalul pentru sectorul industrial. Mai mult, din punct de vedere legal, extorcarea salariilor este o infracțiune.

PARAGRAFUL 10, 11 - LEGEA ÎMPOTRIVA ANGAJĂRII ILEGALE ÎN MUNCĂ (§10, §11 SCHWARZARBG) ȘI, ÎN PARALEL, PARAGRAFUL 15 - LEGEA CU PRIVIRE LA ANGAJAREA TEMPORARĂ ÎN MUNCĂ (§15 AÜG)

Aceste paragrafe se referă la contractele de muncă (cu exploatare în muncă) prin care lucrătorii din țări terțe sau din noile state membre ale Uniunii Europene nu au statutul legal necesar sau nu dețin un permis de muncă. De acest lucru depinde discrepanța foarte mare între condițiile de muncă pentru aceste categorii de lucrători comparativ cu condițiile de muncă ale colegilor angajați în mod legal. Aceste diferențe de condiții de muncă se referă la: dreptul la concediu / vacanță, pe-

rioadele de notificare, precum și la salarii și la numărul de ore de muncă. Dacă este cazul, cazarea și masa pot fi luate în considerație, dacă sunt asigurate de angajator și / sau dacă sunt deduse din salarii.

Dacă se consideră că munca prestată în baza unui contract este realizată în condiții de exploatare, durata prestării acesteia trebuie să se fi făcut timp de trei luni (paragraful 98a, secțiunea 1 din Legea cu privire la rezidență). Angajatorul trebuie să facă dovada unei perioade mai scurte, iar angajatul trebuie să facă dovada unei perioade mai lungi.

IMPACTUL ASUPRA STATUTULUI DE REZIDENT PARAGRAFUL 59.7 DIN LEGEA CU PRIVIRE LA REZIDENȚĂ: PERIOADĂ DE REFLECȚIE DE 3 LUNI

Persoanele afectate de trafic de persoane și de exploatare gravă prin muncă pot primi un permis de rezidență, indiferent de statutul lor anterior în acest sens, dacă au capacitatea și sunt pregătite să depună mărturie împotriva traficantilor. În conformitate cu paragraful 59, secțiunea 7 din Legea cu privire la rezidență, acestea au dreptul la o perioadă de reflecție de trei luni, în condițiile în care dețin dovezi clare și concrete (de la poliție / procuror).

PARAGRAFUL 25.4A ȘI §25.4B DIN LEGEA CU PRIVIRE LA REZIDENȚĂ: REZIDENȚĂ UMANITARĂ PENTRU MARTORI / REVENDICAREA SALARIILOR RESTANTE

Dacă o persoană decide să depună mărturie într-un proces penal, atunci are dreptul la permis de ședere pe durata procesului, în conformitate cu paragraful 25, secțiunea 4a sau secțiunea 4b din Legea cu privire la rezidență. În ambele situații, sunt aplicabile, și persoana în cauză poate beneficia și de prevederile din Legea germană a asigurărilor sociale pentru solicitanții de azil. La terminare procesului, cei afectați de exploatare severă prin muncă, și nu de trafic de persoane, își pot extinde permisul de ședere pentru a-și solicita / revendica drepturile salariale (paragraf 25, secțiunea 4b, Legea cu privire la rezidență).

Persoanele afectate de trafic de persoane și de exploatare gravă prin muncă au dreptul de a-și revendica salariile restante în instanță și / sau prin depunerea unei reclamații împotriva angajatorilor pentru infracțiune, indiferent de statutul lor de rezidență sau de permisul de muncă. Aceste persoane au dreptul la consiliere juridică gratuită și la ajutor financiar pentru cheltuieli de judecată. Datorită faptului că, deseori, dovezile nu sunt foarte clare și datorită riscului mare la care se expun,

se recomandă solicitarea consilierii juridice înainte de prezentarea cazului în fața unei instanțe.

4) ETAPE URMĂTOARE ÎN CONSILIERE, ÎN SPECIAL ÎN ROMÂNIA

De asemenea, în România, se asigură servicii de asistență și protecție pentru victimele traficului de persoane în centrele sau în adăposturile organizațiilor neguvernamentale. Serviciile pot fi oferite la domiciliu / în familie, în centre de zi sau în centre rezidențiale. Aceste servicii pot fi asigurate în perioada de criză sau pe termen lung. Serviciile pe termen lung cuprind o diversitate de măsuri și acțiuni de ajutorare și sprijin în scopul reintegrării sociale a victimei.

Consilierul este cel care realizează o primă evaluare a situației generale a persoanei consiliate:

- Date personale de identificare;
- Motivul pentru care s-a adresat centrului de consiliere;

- Situația prezentă – istoricul de recrutare și experiența de muncă / exploatare;
- Găsirea unei locuințe, dacă e cazul;
- Considerarea stării psihice;
- Stabilirea contactului cu departamentul juridic, sindicate și medierea contactului cu organizații care îi pot oferi servicii specializate / specifice victimei (inclusiv victimei într-un program de asistență pentru angajați);
- Ajutor pentru victimă pentru a-și revendica drepturile în Germania / țara de destinație, prin cooperarea cu organizații neguvernamentale din Germania (vezi lista ONG-urilor germane: www.kok-buero.de/mitgliedsorganisationen-fachberatungsstellen.html);
- Ajutor pentru victimă pentru a se reintegra în societate.

5) REINTEGRAREA VICTIMELOR ȘI PREVENIREA

REINTEGRAREA

Traficul de persoane afectează nu numai victimele și familiile acestora, ci și societatea, în ansamblul ei. De aceea, traficul de persoane nu trebuie considerat doar ca o formă de victimizare a ființei umane, ci și ca o problemă de dezvoltare umană și socială. Din cauza victimizării, consecințele negative ale traficului de persoane se extind dincolo de persoana direct afectată: imediat ce află că persoana este o victimă, angajatorul va evita să o angajeze, va încerca să întrerupă relația de muncă, sau, chiar colegii, vor evita să intre în contact cu ea. „Stigma” duce la tăcere – oamenii nu doresc să vorbească despre experiențele lor negative pentru că le este rușine. Astfel, persoana traficată este – de multe ori – pedepsită a doua oară de către societatea civilă iar adevăratele riscuri / pericole și diferitele forme de trafic de persoane continuă să rămână într-o zonă întunecată pentru foarte mulți oameni.

Este nevoie de mult timp ca persoanele care au suferit o experiență de trafic de persoane sau de exploatare prin muncă să își poată relua viața „normală”. Cele mai multe persoane au nevoie de ajutor pentru a-și regăsi

echilibrul personal. De aceea, programele specializate de reintegrare sunt foarte importante pentru a sprijini persoanele care au nevoie să-și găsească un loc de muncă pentru a-și câștiga existența. Aceste programe constau în: consiliere individuală și de grup, redarea încrederii, formare profesională, sprijin pentru reinscrierea profesională prin întocmirea unui CV și pregătirea pentru interviuri în vederea angajării pe piața muncii.

INFORMAȚII CARE ÎI AJUTĂ PE CONSILIERI SĂ ÎNTOCMEASCĂ DOSARUL DE MANAGEMENT DE CAZ:

O sarcină importantă a consilierului este de a evalua competențele persoanei. Chiar și în timpul unei experiențe de exploatare, oamenii dobândesc niște deprinderi, care trebuie aduse în atenția persoanei și menționate în CV. Experiențele de muncă decentă, sau în condiții de exploatare, trebuie să arate:

- Experiența de muncă: principalele activități și responsabilități;
- Abilități sociale;
- Deprinderi și competențe personale;

- Limbi străine;
- Educație și formare: perioada, forma de învățământ, deprinderi ocupaționale de bază, anul absolvirii și calificările obținute;
- Situația familială: membrii familiei, vârsta.

Pentru persoanele care doresc sau trebuie să rămână în Germania, cursurile de limbă germană și integrare pot fi o bază solidă pentru viitoarele oportunități de pe piața muncii. Aceste cursuri sunt oferite de, de exemplu, de AWO, Caritas, Diakonie, VHS. Cursul numit "Mini-Job" (normă parțială, mai puțin de 450€ / lună) se poate combina cu ajutorul social în conformitate cu SGBII, pentru a-și asigura întreținerea.

PREVENIREA

Pentru a evita riscurile traficului de persoane și a muncii forțate, în România se desfășoară o susținută muncă de prevenire.

Oamenii sunt informați despre condițiile de muncă și de viață din țara în care doresc să plece, precum și despre riscurile, capcanele și posibilele modalități de

recrutare. Cei care doresc să plece în străinătate, pot obține informații la linia verde 0 800 800 678 – cu apel gratuit și la numărul de telefon (00)40 21 313 31 00 – disponibil în România și în străinătate.

DESCRIEREA UNUI CAZ

Doamnei B din România i s-a făcut o ofertă de muncă la o firmă de servicii de curățenie din Germania. I s-a promis un salariu de 800 € pe lună, pentru un program de lucru de 8 ore pe zi, de luni până vineri, iar firma urma să-i asigure cazarea și masa, fără nici un alt cost suplimentar. Dna. B știa că urma să lucreze în Germania fără contract sau permis, dar nevoia de bani era atât de mare încât a acceptat oferta.

Odată ajunsă în Germania, Dna. B a trebuit să muncească 7 zile pe săptămână, de la 6 dimineața, până la 10 seara, cu o pauză de 15 - 30 minute pauză la prânz. După șase săptămâni nu a mai putut continua în acest ritm. Nu fusese plătită de loc în acest interval. A mers la un centru de consiliere și a primit sprijin psihologic și a fost întrebată dacă avea vreo dovadă, de exemplu, poze, care să ilustreze condițiile în care trăia și muncea. Prima acțiune a fost aceea de a încerca să i se obțină salariile, inclusiv pentru orele suplimentare lucrate; dar Dna. B nu știa cine îi este șeful și avea nevoie de consultanță juridică pentru a putea continua procesul. Centrul de consiliere i-a explicat Dnei B. ce posibilități avea:

- **Să depună o reclamație și să intenteze un proces penal și să-și solicite salariile restante, sau**
- **Să-și solicite numai salariile restante la instanța pentru probleme de muncă, fără să deschidă proces penal.**

Centrul i-a explicat avantajele și dezavantajele celor două posibilități dar cea în măsură să ia o decizie era doar Dna. B. Ea a decis să-și solicite salariile restante, fără a-l da în judecată pe angajator. În final, angajatorul i-a plătit salariile, dar fără orele suplimentare lucrate iar Dna. B s-a întors în țară. Continuă să păstreze legătura cu acel centru de consiliere.

Opțiunea 1: depunerea unei reclamații cu proces penal și solicitarea salariilor restante:

Avantaje:

- În cazul unui proces penal, (în conformitate cu paragraful § 10 SchwarzArbG, din Legea împotriva muncii ilegale sau cu paragraful § 233 StGB; trafic de persoane în scop de muncă forțată) intentat împotriva angajatorului, angajatul are dreptul să primească

despăgubiri, în conformitate cu paragraful § 7 SGB II (Legea asigurărilor / de ajutor social). Deși acest lucru nu este cunoscut încă de toți oficialii, se poate aplica pentru obținerea de ajutor social.

- Dacă, în urma unui proces penal, acuzatul este găsit vinovat, poate fi un exemplu pozitiv pentru Tribunalul pe probleme de muncă.

Dezavantaje:

- Relația de angajare ajunge în atenția agențiilor de aplicare a legii. Angajatul care a muncit fără permis de muncă a comis o infracțiune, în conformitate cu prevederile paragrafului 404 Abs. 2 Nr. 4 SGB III și este pasibil de amendă. În acest caz, se recomandă solicitarea sfatului unui avocat.

Opțiunea 2: solicitarea salariilor, fără deschidere de proces penal

Avantaj:

- risc scăzut în ceea ce privește inițierea unor proceduri împotriva clientului.

Dezavantaj:

- Nu primește nici o recompensă pentru timpul lucrat,

nu are dreptul la servicii sociale.

- Tribunalul pentru muncă poate informa poliția sau procuratura despre faptul că clientul nu are permis de muncă.

PARAGRAFUL 98A DIN LEGEA CU PRIVIRE LA REZIDENȚĂ SUSȚINE DREPTURILE ANGAJATULUI

Începând din noiembrie 2011 (în plus de paragraful 98a din Legea cu privire la rezidență), există un regulament care susține drepturile angajaților din România și Bulgaria. În cazul românilor și bulgarilor angajați și exploatați prin muncă, tribunalul pentru probleme de muncă pornește de la premiza că aceștia au lucrat o perioadă de trei luni. Sarcina de a demonstra că au lucrat mai puțin de trei luni îi revine angajatorului. În acest caz, este mai ușor pentru angajați să-și primească salariile în cazul în care angajatorul susține că aceștia au lucrat în total doar câteva zile sau săptămâni.

Mai mult, în conformitate cu prevederile paragrafului 98a din Legea cu privire la rezidență, firma mamă (nu doar agenția cu care colaborează angajatul) este făcută răspunzătoare. Acest lucru este foarte important pentru angajații care nu-și cunosc angajatorul sau dacă firma

angajatorului este în insolvență. În aceste situații, angajatul are posibilitatea de a intenta proces firmei mamă.

SPRIJIN CU AJUTORUL REȚELELOR

Lupta împotriva infracțiunii de trafic de persoane și sprijinul pentru victime pot fi încununat de succes numai dacă se cooperează în rețele. Acest lucru este aplicabil și adevărat atât la nivel local, regional cât și internațional. Nici o organizație care oferă consilieri, nici un avocat sau nici un reprezentant al forțelor de aplicare a legii nu deține toate informațiile și nu cunoaște toate metodele necesare pentru abordarea și asistarea unei persoane sau pentru a interveni într-o situație critică. Problemele legate de statutul de rezidență, permisul de muncă, asigurări sociale sau ajutor pentru copii și familii reprezintă o parte dintr-o agendă, la care se adaugă cunoașterea structurilor de crimă organizată, a persoanelor și instituțiilor abilitate pentru a-i condamna pe infractori, fără a incrimina victima.

Unele organizații au dreptul de a transmite mai departe sau de a publica informațiile pe care le primesc, altele au dreptul sau un angajament de a păstra tăcerea și de a proteja ceea ce au aflat.

Dreptul unui preot de a păstra confidențialitatea unei confesiuni poate fi importantă în anumite situații, în alte situații poate fi dreptul unui funcționar vamal

de a fi înarmat atunci când inspectează santierul de construcții al unei clădiri.

Ceea ce este important pentru o rețea locală este valabil și pentru rețelele care depășesc granițele unor țări. Un serviciu de consiliere dintr-o țară de origine sau tranzit poate dori să contacteze o sursă pentru a afla informații corecte despre situația reală dintr-o țară, regiune, oraș sau domeniu de activitate dintr-o țară de destinație. Care sunt prețurile reale ale culturii de asparagus sau care sunt costurile pentru serviciile unui salon de coafură? Există vreo posibilitate de a găsi sau de a fi oficial recunoscută munca de îngrijire la domiciliu? Centrele din țările de destinație pot să caute posibilități de a transmite informații confidențiale către familiile victimelor sau chiar să le protejeze pe acestea împotriva amenințărilor. Pot căuta posibilități de a continua mecanismele de sprijin și ajutorare după întoarcerea acasă. Ar fi, poate, chiar mai ușor să găsească și să contacteze martori ai unor infracțiuni anterioare care s-au ascuns pentru că nu au dorit să-și spună povestea atunci când s-a pus problema unei acțiuni juridice de mai mare amploare.

Traficanții se folosesc de orice posibilitate de a colabora unii cu ceilalți în afacerile murdare pe care le

fac. Organizațiile de combatere, prevenire și asistență a victimelor trebuie să țină pasul și să-i depășească în ceea ce privește folosirea rețelelor, folosirea strategiilor moderne de comunicare și să conlucreze la dezvoltarea unei strategii comune pentru a putea stopa această crimă.

De aceea, unul dintre principalele obiective ale proiectului nostru a fost acela de a crea o rețea europeană inter-disciplinară formată din ONG-uri, sindicate, biserici implicate în lupta împotriva traficului de persoane cu scopul de a face schimb de bune practici în ceea ce privește identificarea persoanelor în situație de mare risc sau în identificarea cazurilor de trafic de persoane. O astfel de rețea va contribui la dezvoltarea de instrumente concrete menite să reducă numărul victimelor traficului de persoane prin exploatare prin muncă. Prin înființarea de centre de consiliere pentru persoane cu un grad ridicat de risc, atât în țara de destinație, cât și în țara de origine, contribuim la promovarea de bune practici în domeniul realizării de rețele și în domeniul cooperării. Organizațiile care s-au alăturat rețelei noastre au adus un plus de competențe și au întărit rețeaua în ceea ce privește asistarea și ajutorarea oamenilor aflați în situație de risc major. Cooperarea cu instituțiile

statului din spațiul Uniunii Europene ne-a ajutat la configurarea unei metodologii comune de asistență pentru victime dar și în munca noastră de prevenire.

ADRESE UTILE

CENTRELE NOASTRE DE CONSILIERE DIN GERMANIA:

FIZ CENTRUL DE INFORMARE PENTRU FEMEI (VIJ STUTTGART) (Consiliere pe interes de muncă și în limba română), Moserstr. 10, 70182 Stuttgart

0049 (0)711 23941-25

fiz@vij-stuttgart.de, www.vij-stuttgart.de

CENTRUL DE CONSILIERE PENTRU EXPLOATARE PRIN MUNCĂ, DIAKONIE BREMEN

Blumenthalstr. 10, 28209 Bremen

0049 (0)176 16384001

dreke@diakonie-bremen.de, www.diakonie-bremen.de

CENTRELE NOASTRE DE CONSILIERE DIN ROMÂNIA:

CENTRUL DE INFORMARE ȘI DE SPRIJIN COMUNITAR AIDROM DIN IAȘI

6 Pinului Street, Iasi

0040 (0)743 575 765

aidrom.cisc@gmail.com

FUNDAȚIA LAMPAS:

Centrul Comunitar de informare și consiliere din Oradea
Jean Calvin Street Nr. 1, 410210 Oradea
0040(0)764 043 989

ottilia.vura@open-vij.org, www.lampas.ro

AIDROM ÎN BUCUREȘTI

Halmeu Street Nr. 12, 021118, Sector 2, Bucharest – 0040
(0) 21 210 46 87; 0040 (0)21 210 72 55, www.aidrom.ro

ALTE CONTACTE ÎN ROMÂNIA

ANITP:

Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane

<http://anitp.mai.gov.ro/ro/>

Există persoane de contact în fiecare regiune.

Oradea:

anitp.oradea@mai.gov.ro;

Iasi:

anitp.iasi@mai.gov.ro

Help Line: 0 800 800 678 – apel gratuit,
(00)40 21 313 31 00
disponibilă în România și în străinătate

ALTE CONTACTE UTILE ÎN GERMANIA

CONFEDERAȚIA SINDICATELOR DIN GERMANIA (DGB)

oferă consultanță cu privire la sindicatele importante de pe plan local și asigură servicii de consiliere

www.dgb.de

Servicii de consiliere specifice din partea sindicatului pentru lucrătorii cetățeni străini (proiectul "Faire Mobilität"), pentru alte detalii accesați www.faire-mobilitaet.de

Consilierea în limba română este posibilă la Berlin, München și Frankfurt.

CATHOLIC CORPORATE CHAPLAINCY (KATHOLISCHE BETRIEBSSELSORGE)

Consiliere pentru muncitori, indiferent de origine și religie, care au probleme la locul de muncă.

www.betriebsseelsorge.de

KOK

Organizație care coordonează la nivel național lupta împotriva traficului de persoane și violenței împotriva femeilor aflate într-o situație de migrație. Organizația oferă toate tipurile de servicii de consiliere pe întreg teritoriul Germaniei. www.kok-buero.de

SERVICII DE CONSILIERE PENTRU MIGRANȚI

Sunt oferite de diverse organizații cum sunt: Caritas, Diakonie, AWO, autorități locale, etc.

www.bamf.de

COMUNITĂȚI ALE BISERICILOR PENTRU LIMBI STRĂINE

Comunitățile bisericilor protestante, catolice și ortodoxe pot oferi un sprijin valoros prin stabilirea de contacte și încurajare individuală. Detalii despre aceste comunități din România se găsesc la

www.mitropoli-ro.de.

KDA

SERVICIILE BISERICILOR ÎMPOTRIVA MUNCII FORȚATE,
Pastorat Industrial; Clerici Protestanți pentru muncitori –
indiferent de origini sau religie.

www.kda-ekd.de

USEFUL MATERIAL

IN ENGLISH / ROMANIAN / GERMAN

AIDRom,

“An informed Person is a Protected One – What do I need to know to work safely in Germany?”

October 2012. Available in pdf on websites of AIDRom, Lampas, vj Stuttgart and Diakonie Bremen.

IN ENGLISH / ROMANIAN

Torsten Moritz/Lilan Tsourdi (Ed.),

Combating trafficking for forced labour in Europe,

Churches´ Commission for Migrants in Europe (CCME), Brussels March 2011.

Handbook of best practices in the fight against hum trafficking /

Ghid de bune practice în lupta antitrafic, AIDRom 2008. English and Romanian.

IN GERMAN:

Berliner Bündnis gegen Menschenhandel zum Zweck der Arbeitsausbeutung BBgM,

Menschenhandel zum Zweck der Arbeitsausbeutung - Trainingshandbuch

Hg.: Internationale Organisation für Migration (IOM) als Projektleitung des Berliner Bündnis gegen Menschenhandel zum Zweck der Arbeitsausbeutung. Juni 2012.

Bundeskriminalamt BKA,

Broschüre Achtung Menschenhandel zum Zweck der Ausbeutung der Arbeitskraft. Potentielle Opfer identifizieren – notwendige Maßnahmen ergreifen.

Deutsches Institut für Menschenrechte DIMR,

Arbeitsausbeutung und Menschenhandel. Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmern zu ihren Rechten verhelfen. Eine Handreichung für Beratungsstellen.

April 2012. (Auf der Homepage des DIMR als pdf)

Follmar-Otto, Petra; Rabe, Heike, Menschenhandel in Deutschland. Die Menschenrechte der Betroffenen stärken.

2009. (auf der Homepage des DIMR als pdf)

KOK: **Studie tragfähiger Unterstützungsstrukturen für die Betroffenen von Menschenhandel zur Arbeitsausbeutung.** Hg.: KOK – Bundesweiter Koordinierungskreis gegen Frauenhandel und Gewalt an Frauen im Migrationsprozess e. V., März 2011.

WEBSITES:

ANIMA NOVA:

www.animanova.ro/pages/index.php

The Animanova project: 'Invest in people' is cofinanced by European Social Fund through the Sectorial Operational Program Human Resources Development 2007-2013.

AKTIV GEGEN FRAUENHANDEL:

website of counselling centres for victims of human trafficking in south-west Germany.

www.aktiv-gegen-frauenhandel.de

(site in German, flyer in English, Romanian and many other languages)

BERLINER BÜNDNIS GEGEN MENSCHENHANDEL:

Alliance against human trafficking in Berlin.

www.gegen-menschenhandel.de

(site in German, flyer also available in English, Romanian and many other languages)

KOK: expertise on human trafficking and labour exploitation; overview of counselling centres in Germany.

www.kok-buero.de

(site in German, English)

DIMR: German Institute for Human Rights, section on human trafficking and forced labour.

www.institut-fuer-menschenrechte.de

(site in German, English)

HANS-BÖCKLER-STIFTUNG:

information on collective agreements and collective bargaining on salaries in Germany.

www.boeckler.de/index_wsi_tarifarchiv.htm

(17.11.2012) (site in German, English)

List of standard payment for certain jobs:

www.lohnspiegel.de/main

(17.11.2012)

OPEN:

Orientation and Perspectives - European Network:

www.open-for-young-women.org

(site in German, Romanian and Russian)

PUBLISHING INFORMATION:

EDITOR

AIDRom
Halmeu Street Nr. 12
021118, Sector 2, Bucharest
Romania

PUBLISHER

AIDRom
Lampas Foundation
Verein für Internationale
Jugendarbeit vij e.V.
Diakonisches Werk, Bremen

DESIGN

Mokka, Bremen
www.mokka-konzepte.de

JANUARY 2013

AIDRom
All rights reserved
copyright reserved

WITH THE FINANCIAL SUPPORT FROM THE PREVENTION OF AND FIGHT AGAINST CRIME PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION
EUROPEAN COMMISSION - DIRECTORATE-GENERAL HOME AFFAIRS. THIS PUBLICATION REFLECTS THE VIEWS ONLY OF THE AUTHOR,
AND THE EUROPEAN COMMISSION CANNOT BE HELD RESPONSIBLE FOR ANY USE WHICH MAY BE MADE OF THE
INFORMATION CONTAINED THEREIN.